

PARLAYICI, PATLAYICI, TEHLİKELİ VE ZARARLI
MADDELERLE ÇALIŞILAN İŞYERLERİNDE VE
İŞLERDE ALINACAK TEDBİRLER
HAKKINDA TÜZÜK

Bakanlar Kurulu Kararının Tarihi : 27.11.1973, No: 7/7551
Dayandığı Kanunun Tarihi : 25.8.1971, No: 1475
Yayımlandığı R. Gazetenin Tarihi : 24.12.1973, No: 14752
Yayımlandığı Düsturun Tertibi : 5, Cildi: 13, S.371

BİRİNCİ KISIM
Kapsam ve Deyimler

Madde 1 - 1475 sayılı İş Kanunu kapsamına giren ve parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı, katı, sıvı, gaz halindeki maddelerle çalışılan işyerlerinde ve işlerde, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğünde öngörülen tedbirlerden başka alınacak sağlık ve güvenlik tedbirleri bu Tüzükte gösterilmiştir.

Madde 2 - Bu tüzükte geçen:

- a) "Lif" deyimii: İnorganik (mineral) ve organik (bitkisel, hayvansal) menşeli tabii ve suni iplik şeklindeki katı ve dayanıklı maddeleri,
- b) "Toz" deyimii; kömür, hububat, ağaçlar, minareller, metaller, cıvherler ve maden ocaklarından çıkarılan taşlar gibi organik veya inorganik maddelerin doldurulma ve boşaltılmaları, taşınmaları, delinmeleri, taş tutulmaları, çarpılmaları, püskürtülmeleri, öğütülmeleri, patlamaları ve dağıtılmaları ile meydana gelen ve kendisinden hasil oldukları maddelerle aynı bileşimde olan veya olmayan ve hava içerisinde dağılma veya yayılma özelliği gösteren 0,5-150 mikron büyüklükte olan katı parçacıkları,
- c) "Duman" deyimii; genel olarak erimiş haldeki metallerin gaz haline dönüşmesi yahut yakıtların veya diğer organik maddelerin tam yanması sonucu hasil olan gazların yoğunlaşmasından meydana gelen ve asıl maddeden kimyasal bakımdan farklı bulunan süspansiyon halindeki katı parçacıkları,
- d) "Gaz" deyimii; genellikle sabit bir şekli ve belirli bir hacmi olmayıp sınırsız olarak yayılabilen ve basınç artması veya sıcaklık azalmasının etkisi ile sıvı veya katı hale getirilebilen maddeyi,
- e) "Sis" deyimii; maddenin gaz halden sıvı hale geçmesi veya suda çözülmesi veya pülverizasyon, köpüme ve sıçrama gibi nedenlerle mekaniksel olarak dağıtılması sırasında havada meydana gelen damlacıkları,

f) "Buhar" deyimini; normal olarak sıvı veya katı halde olup, basınç artmasıyla veya sıcaklığın azalmasıyla tekrar sıvı veya katı hale gelebilen maddelerin gaz hallerini, belirtir.

İKİNCİ KISIM

Parlayıcı, Patlayıcı, Tehlikeli ve Zararlı Maddelerle Çalışılan İş Yerleri ile ilgili Güvenlik Tedbirleri

BİRİNCİ BÖLÜM

İşyeri binalarında alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 3- Parlayıcı, Patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddeler üretilen veya işlenen veya depolanan binalar mümkünse tek katlı olacak; duvarları yanmaz maddeden, tavanları hafif ve yanmaz malzemeden dış yan cephelerine bakan pencereler ince kırılmaz camlı olacak ve patlamalarda büyük parçalar halinde havaya fırlayacak malzemeden yapılmış olacaktır.

Madde 4 - Birden fazla katlı binaların, en üst katında tabanı betonarme olmak kaydıyla parlayıcı, patlayıcı maddelerin yalnız işlenmesine veya her hangi bir üretimde ilkel madde olarak kullanılmasına izin verilebilir. Bu gibi yerlerin parlayıcı, patlayıcı maddelerin olumlu üretim birimi veya deposu olarak kullanılması, S.S.Yardımlı Bakanlığının olumlu mütalaası üzerine Çalışma Bakanlığınca verilecek özel izne bağlıdır.

Madde 5 - Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddelerle çalışılan işyerlerinin tabanları, düz, yanmaz, sızdırmaz, herhangi bir cismin çarpmasıyla kıvılcım çıkarmaz malzemeden yapılacak ve kolay temizlenir, hafif meyilli tarzda inşa edilecektir.

Kullanılan maddelerin, kimyasal bir olay sonucunda işyeri tabanını aşındırıp tahrip etmesi veya parlayıcı, tehlikeli ve zararlı gaz ve dumanlar meydana getirmesi önleneyecektir.

Madde 6 - Tabanda yangın söndürme cihazlarının vereceği fazla su ve kimyasal maddelerin ve işyerindeki bütün sıvıların eşiklerden taşmasını önleyecek şekilde toplanmasını ve bir depoya veya dinlendime kuyusuna girmesini sağlayacak drenaj sistemi bulunacaktır.

Madde 7 - Binalardaki giriş çıkış kapıları, pencereler, panjurlar ve havalandırma menfezlerinin kapakları belirli bir basınç karşısında dışarıya doğru açılacak şekilde yapılmış olacaktır.

Madde 8 - Giriş ve çıkış kapıları, yanmaz malzemeden, çıkış güvenliği ilkelere uygun ve mümkün olduğu kadar büyük boyutta, kolayca

dışarıya açılacak ve doğrudan doğruya açık havaya yol verecek şekilde yapılmış olacak ve işyerinde ayrı cephelerde olmak üzere en az iki kapı bulunacaktır.

Madde 9 - Birden fazla bölümleri bulunan işyerlerinde, bölümlerden her birinin, biri doğrudan doğruya, diğeri genel koridora açılan, en az iki kapısı bulunacaktır.

Madde 10 - Binanın bütün pencereleeri, gerektiğinde çıkış için kullanılabilir şekilde yapılmış olacak, pencereleere demir parmaklık veya kafes konulmayacaktır.

Madde 11 - İşyeri, herhangi bir tehlike vukuunda işçiler tarafından derhal boşaltılabilecek şekilde tertiplenmiş olacak; bölümlerden birinin çıkış yolu, diğerrinin geçişini zorlaştırmayacaktır.

Madde 12 - İç bölmeler, meydana gelecek en yüksek basınçta dayanıklı ve çatlaksız, düz yüzeyli ve yanmaz malzemededen yapılmış açık renkte boyanmış veya badanalanmış, kolayca yıkanabilir ve temizlenebilir şekilde olacaktır.

Madde 13 - Asansörler ve merdivenler yanmaz malzemededen yapılmış ve binanın diğerr kısımlarından ayrı bölmelerde veya binanın tamamıyla dışında kurulmuş olacaktır. Asansörlerin kapıları kendiliğinden kapanan, toz geçirmez şekilde yapılacaktır.

Madde 14 - Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddelerin üretildiği, işlendiği veya depolandığı binalarda inşaat, bakım ve onarım işlerine başlanmadan önce aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

a) İş kısmen veya tamamen durdurulacaktır.

b) O mahalde bulunan bütün parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddelerle, bunların bileşimlerine giren diğerr maddeler tehlikeli bölgenin dışına çıkarılacaktır.

c) Onarılacak kısım bütün parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddelerin artıklarından ve bulaşıklardan usulüne uygun olarak tamamıyla temizlenecektir.

d) İnşaat, bakım ve onarım; teknik, yetkili ve sorumlu bir elemanın devamlı nezareti ile sağlanacaktır.

Madde 15 - Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı özellikteki çeşitli kimyasal maddelerin işyeri havasında bulunan miktarları, belli ve gerekli zaman aralıkları içinde ölçülerek bu miktarların, maddelerin işyeri havasında bulunmasına müsaade edilen ve orada çalışanların sağlıklarını bozmayacak olan en çok miktardan fazla olup olmadığı ölçülerek saptanacak ve işyeri havalandırma tesisi yeterli bakımından yetkili elemanlarca kontrol edilecektir.

Kontrol sırasında bu Tüzüğe ekli, 1, 11, 111 numaralı çizelgelerdeki hususlara uyulup uyulmadığı nazara alınacaktır.

Madde 16 - Kullanılacak aspiratörlerin motorları kapalı tipten olacak veya motor ve diğerr kısımları işyeri dışında bulundurulacaktır.

Aspiratörlerin emme boruları, yanmaz malzemedan, yeterli bir kapasitede ve binanın bütün menfezlerinden uygun bir mesafede havaya açılmış olarak yapılacaktır, yanabilen her maddeden tecrit edilmiş ve uygun şekilde topraklanmış bulunacak, patlayıcı gaz karışımı husule getirebilecek ölü alanlar veya akışı zorlaştıracak kesin dönüşlü dirsekler bulunmayacak ve kolaylıkla temizlenebilecek ve tamir edilebilecek şekilde yapılmış olacaktır.

Madde 17 - Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı gazlar, buharlar, sisler, dumanlar, tozlar ve lifler meydana gelen işyerlerinde, üretimden paketlenmeye kadar olan işlemlerin kapalı bir sistem içinde ve otomatik cihazlarla yapılması esastır. Kapalı ve otomatik bir sistem sağlanmadığı takdirde, bu gazlar, buharlar, sisler, dumanlar, tozlar ve lifler intişar ettiği noktada emilecek ve gerekli tedbirler alındıktan sonra dışarı atılacaktır.

Madde 18 - Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı sıvı veya gaz maddeler, emme veya basınç suretiyle özel borular içerisinden sevk edilecek ve bu sıvı veya gazların sevkinde veya depolanmasında, herhangi bir kaçağa meydan vermiyecek tedbirler alınacaktır.

Madde 19 - Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı sıvı veya gaz maddelerin üretimine, kullanılmasına veya bu maddelerle yapılan diğer işlere yarayan alet, cihaz veya boru donatımının bozulması, delinmesi, sızdımaması, eklerinden kaçak yapması veya havalandırma sisteminin arızalanması halinde; iş kısmen veya tamamen durdurulacak ve arıza giderilinceye kadar onarım ekibi ve görevliler dışındaki bütün işçiler tehlikeli bölgenin dışına çıkarılacak ve onarım, bu işi bilen ve gerekli her türlü koruyucu araçları bulunan bir ekip tarafından ve sorumlu teknik bir elemanın gözetimi altında yapılacaktır.

Madde 20 - Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddelerin bulunduğu yerlerde bu maddeleri veya bunların buhar ve gazlarını tutuşturabilecek sıcaklık derecesine yükselen veya kıvılcak veya çıplak alev çıkaran ısıtma sistemi kullanılmayacaktır.

Isıtma araçları, işyeri bölüm veya bölümlerinde işin özelliğine göre ve fenni esaslar dairesinde saptanacak olan sıcaklığı geçmiyecek şekilde otomatik termostatlarla ayarlanacaktır. Isıtmanın radyotörlerle yapıldığı hallerde, bunlar düzgün, pürüzsüz ve çatlaksız olarak ağaç kısımlardan, parlayabilen maddelerden yeterli uzaklıkta bulunacak ve bunların sıçrayabilecek her türlü parlayıcı veya patlayıcı sıvılara karşı uygun koruyucuları olacaktır.

Madde 21 - İşyerinde, yapılan işin özelliğine göre uygun nem sağlanacaktır.

Madde 22 - Patlayıcı maddelerin bulunduğu binaların meskün binalara, demir yollarına ve karayollarına ve birbirlerine uzaklıkları, bu

Tüzüğe ekli IV a, IV b, IV c ve IV d numaralı çizelgelere, içerisinde parlayıcı

cı sıvılar bulunan yeraltı ve yerüstü kaplarının meskün yerlerden ve birbirlerinden ve uzaklığı ise V numaralı çizelgeye göre sağlanacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM Elektrik tesisatında alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 23 - Parlayıcı gaz veya buharların havaya karışması ile patlama tehlikesi bulunan yerlerdeki elektrik alet ve teçhizatı, tehlikeli alanın dışına kurulacak veya etanş yapılmış olacak ve bu teçhizat, alev geçirmez tipte yapılacak veya cihaz içinde devamlı olarak ortam basıncından biraz yüksek bir temiz hava basıncı sağlanacak, yahut normalin biraz üstünde bir basınçla asal gazla doldurulmuş olacak veya uygun ve yeterli şekilde havalandırılacak ve nihayet özel haller için, Çalışma Bakanlığının kabul edeceği şartlara uygun tarzda yapılmış olacaktır.

Madde 24 - Parlayıcı maddelerin bulunduğu işyerlerindeki elektrik motorları, alev geçirmez tam kapalı tipten olacaktır.

Madde 25 - Alev geçirmez cihazların kullanılmasından önce imalatçı ve satıcı müesseselerden bu cihazların gerektiği gibi olduklarına dair belgeler alınacaktır. Alev geçirmez cihazların üzerinde yapılacak herhangi bir onarım veya değişiklik, bu cihazların ilk güvenlik durumlarını bozmıyacak veya azaltmıyacak şekilde yapılacaktır.

Madde 26 - Alev geçirmez cihazlar için kullanılacak iletkenler eksiz borular içinde bulunacak veya madeni kılıflı, zırlı yahut mineral tecritli kablolar kullanılacaktır. Bu gibi aletlere iletkenlerin bağlantısı, tesisatın alev geçirmez özelliğini bozmıyacak şekilde yapılacaktır.

Madde 27 - Tehlikeli bir ortama giren elektrik tesisat boruları, tehlike alanına girecekleri noktada alev geçirmez buvatlarla donatılacaktır.

Madde 28 - Mekanik bir etkiye maruz kalması muhtemel olan yerlerde, zırlı kablolar kullanılacaktır.

Madde 29 - Alev geçirmez cihaz veya teçhizatın madeni gövdesi ile kabloların madeni kılıfları ve boruları arasındaki elektrik bağlantısı lehim kaynağı veya uygun manşonlar kullanılarak sağlanacaktır.

Madde 30 - Kablo uğarı, neme karşı bu tip iletkenlere özgü alev geçirmez özel kapaklarla tecrit edilecek ve boruları veya kabloların madeni kılıfları iletken olarak kullanılacaktır.

Madde 31 - Binaların madeni kısımlarından geçen borular ile kabloların madeni kılıfları tecrit malzemesi ile kaplanacak veya bunlar binanın madeni kısımlarına karşı uygun şekilde korunacaktır.

Madde 32 - Tam yalıtılmış elektrik cihazları, gerilim altında oldukları sürece devamlı bir şekilde temiz hava ve asal gaz basıncı altında bulundurulacaktır.

Bu cihazların, basıncın düşmesi halinde tesisatı devre dışı bırakacak uygun koruyucu tertibatı olacak ve tesisatın basınç altında olup olmadığının her zaman kontrol edilebilmesi için de uygun bir göstergesi bulunacaktır. Güvenlikli oldukları yetkili makamlar tarafından onaylanmış aletler ve tesislerin üzerinde, güvenlik durumlarını bozacak hiç bir değişiklik yapılmıyacaktır.

Madde 33 - Yukarıdaki şartlara uygun olarak korunmamış bulunan büyük elektrik motorları veya sair elektrik aletleri kapalı tipten olacak ve içine kuvvetli bir şekilde temiz hava basılacak ve bu hava açık havaya ekzoz bacalarından veya borularından atılacaktır.

Madde 34 - Çıplak hava hatları tehlike alanına girmeden son bulacak ve bu uçlarda, gerilim yükselmelerine karşı uygun koruyucu cihazlar bulundurulacaktır.

Madde 35 - Besleme hattının tehlikeli bölgeye, zırhlı veya madeni kılıflı kablolarla uzatılması gerektiği hallerde, bütün madeni kılıflar birbirleriyle irtibatlanacak ve etkili şekilde topraklanacaktır.

Madde 36 - Telekomünikasyon kabloları da dahil, bütün yeraltı kabloları en az 50 santimetre derinliğe konacaktır.

Madde 37 - Sık sık bakıma ihtiyaç gösteren elektrik teçhizatını devreden tamamen ayırma olanağı sağlanacaktır.

Madde 38 - Parlayıcı bir ortamda akım kesici tertibat, kumanda ettiği makina veya cihazın hemen bitişiğinde bulunmadığı hallerde, bunların kontrol, bakım veya onarım sırasında beklenmedik bir anda, gerilim altında kalmasını önlemek için gerekli tedbirler önceden alınacaktır.

Akım kesicilerde, kontrol ettikleri cihazları belirten uygun etiketler bulundurulacaktır.

Madde 39 - Sigortalar daima tehlike bölgesi dışına konacaktır.

Ancak bunun sağlanamadığı hallerde bunlar, alev geçimez kutular içinde bulunacak ve bu kutular gerilim kesilmeden açılmıyacaktır. Sigorta boşonlarının tel sarılmak suretiyle tekrar kullanılması yasaktır.

Madde 40 - Aydınlatma devresi de dahil olmak üzere bütün elektrik tesisatı bir yılı geçmeyen süreler içinde muntazaman ehliyetli elemanlar tarafından kontrol ve bakıma tabi tutulacaktır.

Madde 41 - Suni aydınlatma tesisleri ancak etanş amatörlerle yapılacak, ak-

si halde ortam dışına yerleştirilmiş lambalardan yararlanılacaktır.

Madde 42 - Bütün madeni bölme ve çatı kısımları ile makina ve teçhizat uygun şekilde topraklanacaktır.

Madde 43 - Patlama tehlikesi yaratabilen tozların bulunduğu yerlerdeki yol verme reostaları, aydınlatma anahtarları ile bütün sigorta ve şalterler ve benzeri cihazlar, tehlikeli ortamın dışında kurulacaktır.

Madde 44 - Motorların durdurulup çalıştırılmasına uzaktan kumanda eden tesisat da diğer bütün elektrik tesisatı gibi, tozlara karşı korunmuş olacaktır.

Madde 45 - Elektrik motorları etanş tipten olacaktır. İşin gereği olarak bu çeşit motorların kullanılması olanağı bulunmayan yerlerde, bu motorlar alev geçimez koruyucular içine alınacaktır.

Madde 46 - Aşırı akımlara ve kısa devrelere karşı korunmak üzere faz iletkeni ile toprak arasında bir kaçak olması halinde, devreye otomatik olarak akım kesen bir cihaz konulacak ve bu cihaz akımın % 10 artması halinde harekete geçecektir.

Madde 47 - Seyyar elektrik cihazları tehlikeli bir ortam içinde hiç bir nedenle kullanılmayacaktır.

Madde 48 - Alüminyum veya magnezyum tozu bulunan yerlerde işçiler antistatik ayakkabılar giyeceklerdir.

Madde 49 - Patlama ve patlama tehlikesi yaratabilen organik tozun meydana geldiği, taşındığı, aktarıldığı ve çalışıldığı yerlerde elektrik motor ve jeneratörleri toz geçimez etanş tipten olacak veya devamlı olarak temiz hava basılan tecritli hücrelerde bulundurulacaktır.

Motorların uzaktan kontrol edildiği hallerde kumanda düğmeleri toz geçimez tipten imal edilmiş olacak veya toz geçimeyen ayrı bir odada bulunacaktır.

Madde 50 - Patlama ve patlama tehlikesi yaratabilen organik tozların meydana

geldiği, taşındığı, aktarıldığı ve çalışıldığı yerlerde sigortalar tehlikeli ortamın dışında kurulacaktır.

Buna olanak bulunmayan hallerde sigortalar toz geçirmez etanş kutular içinde bulunacak ve bu kutular ancak akım kesildikten sonra açılabilir ve bu gibi kutular üzerinde, bu hususu belirten uyarı levha veya yazılar bulundurulacaktır.

Madde 51 - Parlama ve patlama tehlikesi yaratabilen organik tozların işlendiği, taşındığı veya aktarıldığı konveyörler, elevatörler, silolar veya benzeri tertibatın içini aydınlatmakta kullanılacak elektrik lambaları toz geçirmez (etanş) globların içine alınacak ve elektrik tesisatı ayrıca, çarpma, düşme gibi mekanik tehlikelere karşı uygun tarzda korunmuş ve buralarda dışarıya tesis edilmiş olan toz geçirmez (etanş) anahtarlar kullanılacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM İşyerlerinde alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 52 - Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddelerin üretildiği, işlendiği ve depolandığı işyerinin etrafı duvar, tel örgü veya tel kafesle çevrilmiş ve giriş çıkışlar kontrol altına alınmış olacaktır. Yabancı şahıslar, ancak sorumlu memur refakatinde içeriye girebileceklerdir.

Madde 53 - Geniş bir alana yayılmış ve etrafı duvar, tel örgü veya tel kafesle çevrilmiş işyerlerinin hududu, geceleri uygun şekilde aydınlatılacak ve bekçiler buraları gece ve gündüz gözeteceklerdir.

Madde 54 - Parlayıcı, patlayıcı ve tehlikeli işler, genellikle meskün yerler dışında veya tecrit edilmiş bina ve mahallerde, mümkün olduğu kadar az işçi ile, kapalı bir sistem içinde, tekniğin icaplarına göre gerekli tedbirler alınarak yapılacaktır.

Madde 55 - İşyerlerinin güvenlik alanı içinde, sigara ve benzerlerinin içilmesi; kibrit, çakmak, ateş kıvılcı veya akkor halinde cisimler ile parlayabilecek veya yangın doğurabilecek her türlü maddenin taşınması ve kullanılması yasaktır.

Bu hususları sağlamak için giriş-çıkış kapılarında gerekli kontroller yapılır.

laçak, kolay ve iyi görülen yerlere gerekli uyarı levhaları konacak, işçilerin sigara içebileceği yerler ve ateşli maddelerle çalışılmasına müsaade edilen bö- lümler, güvenlik alanlarından ayrı yerlerde olacak ve bunlar uygun levhalarla belirtilecektir.

Madde 56 - Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddeler üretilen, işlenen ve depolanan işyerlerinde;

a) İzinsiz içeriye gimenin ve kibrit, çakmak, ateş ve kıvılcım veren alet ve benzeri cisimlerin içeriye sokulmasının yasak olduğu ayrı ayrı levhalar halinde ana giriş kapılarına,

b) Binada veya bölümde bulundurulabilecek en çok işçi sayısı, madde miktarı ve binada yapılmasına izin verilen işin ne olduğu ayrı ayrı levhalar halinde işin yapıldığı kısmın kapısına,

c) Diğer hususları kapsayan gerekli levhalar, uygun yerlere konulacaktır.

Madde 57 - Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddelerin üretildiği işlendiği ve depolandığı binalar, yıldırma karşı yürürlükteki mevzuatın öngördüğü sistemlerle donatılacaktır. Tamamen çelik konstrüksiyon binalarla, sac ve borulardan inşa edilmiş tank ve benzeri çelik depoların yeterli bir topraklamaya tabi tutulması halinde ayrıca paratoner tesisatına ihtiyaç yoktur. Ancak bu hususun yetkili teknik bireleman tarafından kontrol edilerek yeterliliğinin belgelendirilmesi zorunludur. Paratönerler ve yıldırma karşı alınan diğer koruyucu tertibat yılda en az bir defa, ehliyetli bir elemana kontrol ettirilecektir. Düzenlenen belge ilgililerin her isteminde gösterilmek üzere işyerinde saklanacaktır.

Madde 58 - Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddeler bulunan kap ve ambalajların dış yüzüne;

a) Maddenin çok tehlikeli ve çok zararlı olması halinde kırmızı zemin üzerine içindekinin adı ve (çok tehlikeli) kelimeleri,

b) Maddenin tehlikeli ve zararlı olması halinde, sarı zemin üzerine içindekinin adı ve (tehlikeli) kelimesi

c) Maddenin az tehlikeli ve az zararlı olması halinde yeşil zemin üzerine içindekinin adı,

d) Maddenin radyoaktif olması halinde örneği bu Tüzüğe ekli 2 numaralı (sarı zemin üzerine mor renkli) özel işaret,

e) İçindeki kullanma, taşıma ve içinden korunma usulleri hakkında kısa bilgi ve diğer gerekli hususlar uygun şekilde yazılacak, işaretlenecek veya etiketlenecektir.

Madde 59 - İşyerinde, yapılan işin cinsine ve özelliğine göre etkili olabilecek tipte ve yeterli sayıda yangın söndürme cihazları bulundurulacaktır.

Bu cihazlar ve bunlara yardımcı tesis ve teçhizat daima işler bir halde olacaktır. Cihazların işyerindeki tertip ve tanzimi, icabında kolayca kullanılmasını mümkün kılacak şekilde yapılacak ve her altı ayda bir tartılmak suretiyle muayene edilerek saptanan ağırlıklar cihaz üzerine takılacak bir etikete muntazam kaydedilecektir.

Tüp içindeki tesirli maddenin net ağırlığı yarıdan aşağı düştüğü takdirde, o cihaz boşalmış sayılarak yeniden doldurulacaktır.

Madde 60 - Su ile çalışan yangın söndürme cihaz ve teçhizatı, belirli yerlerde muntazam kutu ve dolaplar içinde kolaylıkla alınıp kullanılacak şekilde tertiplenmiş olacak ve basınçlı su temin eden moto-pomp kullanıldığı hallerde bunların az günde bir defa beş dakika işleme tecrübesine tabi tutulacaktır.

Madde 61 - Yeterli sayıda işçiye, yangın söndürme cihaz ve teçhizatının kullanılmasını hususunda belirli görevler verilecek ve bunlar bir yangın ekibi teşkil etmek üzere gerekli eğitime tabi tutulacaktır.

Madde 62 - İşyerlerinde, işin ve işyerinin özelliklerine göre yeterli ve uygun tipte elle veya elektrikle veya mekanik olarak çalışan alet cihazları bulundurulacaktır.

Madde 63 - İşyerinde yapılan işin özelliğine göre yeteri kadar kum ve su kovaları ile yanmaz örtüler bulundurulacaktır.

Madde 64 - Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı sıvılar bulunan binalar, tanklar; yangın ve sair sebeplerle içindeki sıvının dışarıya saçılmasını veya sızmasını önleyecek nitelikte yapılacaktır.

Madde 65 - Parlayıcı sıvıların üretildiği, doldurulup, boşaltıldığı veya kullanıldığı atelye, döküm yeri veya benzeri işyerlerinde faaliyet sırasında herhangi bir sebeple kaçan, taşan veya sızan sıvıyı emin bir yere toplayacak drenaj tertibatı bulacaktır.

Madde 66 - Parlayıcı sıvıların konulduğu bina, tank ve benzeri tesislerin dışında ayrıca, dağılacak, yayılacak sıvıların toplanması için, tesis hacminin en az 1/2 oranında, sızdırmaz duvarla, geniş toprak set veya sütte ile çevrilmesi gereklidir.

Duvar veya sütünin taban kenarları bina veya tanktan en az 1 metrelik uzaklıktan başlar.

Duvar yerine toprak set kullanılması halinde setlerin üstleri en az 1 metre genişliğinde olacak ve kenarlarının meyli normal şev meylinde fazla olmayacaktır.

Toprakla dolu setler galvanizli sac veya yanmaz diğer uygun bir malzeme ile iksa edilmiş olacak, kalınlığı aşağıdan yukarı azalacak şekilde toprakla doldurulacak ve sütünin üst noktada genişliği en az 1 metre olacaktır. Duvarların taştan yapıldığı hallerde en az 75 santimetre kalınlıkta ve çimento harçlı olarak inşa edilmiş olacak, betonarme duvar inşaatı halinde ise, kalınlık tabanda 25 santimetre ve üst noktada 10 santimetreden az olmayacaktır. Giriş kapıları ve geçitler, işçileri; patlama basıncı veya alevlerden koruyacak şekilde, uygun yanmaz siperlerle veya patlama duvarları ile teçhiz edilmiş olacaktır.

Madde 67 - Patlayıcı maddeler depolarını çevreleyecek toprak setler, binanın yüksekliğini en az bir metre geçecek ve tepe noktasında en az bir metre genişlikte olacaktır.

Madde 68 - Parlayıcı ve patlayıcı maddelerin üretildiği veya işlendiği işyerlerinde kullanılan bütün makina, cihaz, alet ve avaranlık, kıvılcım hasil etmeyecek malzemeden yapılacak veya bu malzeme ile kaplanmış olacaktır.

Madde 69 - Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddelerin işlendiği işyerlerinde, atıklar maddelerin özelliklerine uygun bir şekilde toplanacak ve uzman bir kimsenin gözetimi altında etkisiz hale getirilecektir.

Madde 70 - Toz veya parça halinde kömür, yağ veya herhangi bir parlayıcı madde ile bulaşmış kırıntılar, paçavralar, pamuklar, üstüğü veya kendiliğinden tutuşabilecek bütün maddeler işyerinde bulundurulmayacak veya biriktirilmeyecektir.

Bu gibi maddeler binanın güvenlik alanları dışında bu işe ayrılmış belirli bir yere taşınacak ve orada etkisiz hale getirilecektir.

Madde 71 - Esasında patlayıcı olmadıkları halde bazı gazlarla karıştıkları zaman şiddetli bir kimyasal reaksiyona giren gazların üretildikleri işyerleri ve bunların üretiminde kullanılan tesisat, diğer tip gazların bulunduğu yerlerden yeteri kadar uzakta bulunacak veya patlamalara dayanıklı duvarlarla ayrılmış olacaktır.

Madde 72 - Elektrolitik usulle hidrojen ve oksijen, hidrojen ve klor, hidrojen ve fluor gazlarının üretimi aynı bölümde yapılabilir. Ancak, bu bölümler diğer katı, sıvı ve gaz maddelerin üretildiği, işlendiği ve depolandığı bölümlerden uygun şekilde ayrılacaktır.

Madde 73 - Parlayıcı, patlayıcı, tehlikeli ve zararlı maddelerle çalışılan işyerlerinde işçilere, yaptıkları işlerde özellikle maruz kalınacak tehlikeler, yangın halinde alınması gereken tedbirler, artıkların etkisiz

hale getirilmesi, yüklemede, boşaltmada ve işyerinin temizlenmesinde gerekli özel işlemler hakkında eğitim, alıştıma, tecrübe ve uygulama suretiyle yeterli bilgi verilecek ve bu hususlar işçinin işyeri dosyasında belirtilecektir.

İşçilerin birinci fıkrada belirtilen hususlarda yeterli bilgilere ve bu bilgileri uygulama yeteneğine sahip oldukları, işveren veya işyeri sorumlusu tarafından saptanmadan işe başlatılması, çalıştırılması veya başka bir işe verilmesi yasaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM Depolamada alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 74 - Bu bölümde geçen:

- a) "Yer üstü deposu" deyimi; bütün kısımları yer üstünde bulunan bir depoyu,
- b) "Kısmen veya tamamen gömülü depo" deyimi; yere kısmen veya tamamen gömülü olduğu hallerde üzerindeki toprak tabakası 60 santimetreden az olan bir depoyu,
- c) "Yeraltı deposu" deyimi; yeraltına tamamen gömülü ve üzerindeki toprak tabakası 60 santimetreden fazla ve ayrıca üstü en az 10 santimetrelilik bir beton tabakası ile örtülü olan bir depoyu,
- d) "Parlayıcı sıvı" deyimi; parlama noktası 38 derece C aşağı olan sıvıları,
- e) "Tehlikeli sıvı" deyimi; parlama noktası 38 derece C yukarı olan, tehlikeli ve zararlı sıvıları belirtir.

Madde 75 - Parlayıcı sıvıların konulduğu bütün depolar ve boru donatımları, boru bağlantıları statik elektriğe karşı uygun şekilde topraklanacaktır.

Depoların parlayıcı sıvılarla doldurulması ve boşaltılmasında araç ile depo arasında topraklama hattı bağlantısı yapılarak statik elektriğe karşı tedbirler alınacaktır. Lastik tekerlek üzerinde hareket eden tankerler, yüklü oldukları statik elektrikten tamamıyla arınmadıkça dolun yerlerine sokulmayacaktır.

Madde 76 - Parlayıcı sıvıların konulduğu yerüstü depolarda aşağıdaki tedbirler alınmış olacaktır:

- a) Yerüstü depoları, sağlam tabanlar üzerine oturtulmuş ve etrafı uygun güvenlik duvarları ile çevrilmiş olacaktır.

- b) Yerüstü depolarının tavanı, yanlarına göre daha ince demir saçtan yapılmış olacaktır.
- c) Yerüstü depolarında uzaktan kumandalı yangın söndürme tesisatı bulunacaktır.
- d) Yerüstü depolarında belirli bir basınç değişiminde otomatik açılıp kapanan bir basınçvalf bulunacaktır.

e) Yerüstü depolarında ölçü ağızına rahatça inip çıkmayı sağlayacak bir merdiven, tabanı çevreleyen bir korkuluk ve benzeri koruyucu tertibat bulunacaktır.

Madde 77 - Parlayıcı sıvıların konulduğu yeraltı depolarında aşağıdaki tedbirler alınmış olacaktır:

a) Yeraltı depoları sağlam bir yer üzerine oturtulmuş, bütün kısımları yer yüzünden en az 60 santimetre derinde vedış korzyona karşı korunmuş olacaktır.

b) Yeraltı depolarının binaların dışındaki doldurma borusu ağızı, doldurmalar dışında daima kapalı ve dış etkilere karşı korunmuş olacaktır.

c) Yeraltı depoları 7 kg/cm² lik bir iç basınca dayanacak şekilde yapılmış olacaktır. Bunların alev geçimez tertibatlı ve havaya daima açık tutulacak bir havalandırma borusu ile ölçmeler dışında her zaman kapalı bulunur olacak bir ölçme ağızı bulunacaktır.

Yeraltı depolarının, bunun dışında, dışarı ile hiç bağlantısı bulunmayacaktır.

d) Yeraltı depolarının havalandırma boruları; bacalardan, binaların açık kısımlarından ve buharların birikebileceği yerlerden uzakta bulunacak ve ağızları yerden en az 2,5 metre yükseklikte olacaktır. Maddenin buharlarını depoya geri gönderen bir boru sistemi bulunduğu takdirde, havalandırma borusunun çapı 20 milimetreden ve buhar iade borusu mevcut olmadığı takdirde de 25 milimetreden az olmayacaktır.

Madde 78 - Depo içinde bulunan sıvının parlama noktası, bulunduğu ortamın sıcaklık derecesinden düşük olduğu hallerde, depo içinde patlayabilecek nitelikte, hava ve buhar karışımı teşekkülünü önleyecek tedbirler alınacak ve ayrıca açık havaya açılan havalandırma borusu ağızında uygun bir alev geçimez tertibat konulacaktır.

Madde 79 - Tehlikeli sıvıların bulunduğu depoların kısmen yerüstünde bulunduğu hallerde aşağıdaki tedbirler alınacaktır:

a) Depoların herhangi bir kısmında meydana gelebilecek kaçak veya sızıntıların görülmesi sağlanacaktır.

b) Depoların etrafı bir arıza halinde, mevcut en büyük deponun içindeki sıvının tamamını alabilecek büyüklükte kuyu veya toplama çukurlarına bağlı uygun drenaj kanalları ile çevrelenmiş olacaktır.

c) Depolar nem, sıvı ve buharların korozif etkilerine karşı uygun bir boya ile boyanacaktır.

d) Depolarda her tarafa kolayca erişilmeyi sağlayacak sabit dik veya normal merdivenler, uygun ızgaralı döşemeler bulunacak ve bunların hepsi uygun korkuluklarla donatılacaktır.

Tehlikeli sıvıların bulunduğu yerüstü depoları icabında etkili şekilde soğuğa karşı korunacak ve bu depolar geçitlerin üstünde bulundurulmayacaktır.

Madde 80 - Tehlikeli sıvılar konan depolar, yer seviyesi altındaki çukurlara yerleştirildiği takdirde aşağıdaki tedbirler alınacaktır:

a) Çukurlar beton, taş veya tuğla veya bu maddelerden etkilenmeyecek malzemenin yapılacak ve duvarlarla depo arasında bir kişinin kolayca dolaşabilmesine imkan verecek bir boşluk bırakılacaktır.

b) Depolar, çukur tabanından en az 35-45 santimetre yükseklikteki uygun ayaklar üzerine yeterli eğimde oturtulacaktır.

c) Depolar her zaman nemden korunacak ve temiz olarak tutulacak, bunların tehlikesizce üzerlerine çıkma ve içlerine girmeyi sağlayacak sabit merdivenleri ve uygun kapakları bulunacaktır.

Madde 81 - Tehlikeli sıvılar konan ve kısmen veya tamamen gömülü olan tankların bütün kontrol araçları çukurların içine inilmesini gerektirmeden kullanılacak şekilde imal ve tesis edilmiş olacak ve bunların, çukur dışında çalıştırılmaya elverişli kilitlenebilen güvenlik tertibatı bulunacaktır.

Madde 82 - Parlayıcı ve tehlikeli sıvıların depolanmasıyla ilgili olarak teşekkül edebilecek olan gaz, buhar ve dumanların bulunduğu çukurlara inmek mecburiyetinde kalan işçilere uygun kişisel korunma araçları verilecek, merdivenlerden birer birer inilecek ve merdivenler üzerinde bir kişiden fazla kimse bulunmayacaktır.

Madde 83 - Parlayıcı ve tehlikeli sıvılar konan depolar, bu sıvıların etkisine dayanıklı malzemeden yapılmış olacak ve uygun ayaklar üzerine konacaktır. Ayrıca bu depolarda uçları güvenli bir noktaya ulaşan, taşma boruları bulunacaktır.

Madde 84 - Korozif sıvılar konan depolar bu sıvıların etkisine dayanıklı malzemeden yapılacak ve bu depoların en yüksek noktasından çıkan ve en az 5 santimetre çapında olan bir havalandırma borusu ve bu depoların en alt kısmından çıkan ve ucu güvenli bir yere ulaşan temizleme borusu olacak ve bu depoların boşaltma boruları dipten 10-25 santimetre yüksekte, doldurma boruları ise doğrudan doğruya deponun kısmına bağlı bulunacaktır.

Madde 85 - Parlayıcı sıvılar bulunan kutu, teneke, fıçı, varil ve benzerleri işyerlerinde özel yerlere veya ayrı küçük depolara konulduğu hallerde, bu depolar, ateşe dayanıklı maddelerden yapılmış olacak, tabanları akan sıvıları sızdırmıyacak nitelikte olacak ve en az 10 santimetre yükseklikte bir eteklikle çevrilecek ve akan sıvıları, dışarıda bulunan ve kanalizasyona bağlı olmayan bir toplama çukuruna götürecek bir akıntı borusu ile donatılacaktır.

Madde 86 - Tehlikeli sıvı bulunan variller, boşaltma ağızları yukarı gelmek suretiyle serin yerlere konacak ve bunların yer değiştirildiklerinde veya uzun süre aynı yerde bırakıldıklarında en az haftada bir defa olmak üzere, meydana gelebilecek iç basıncı yok etmek için, kapakları özenle ya vasıta gevşetilecek ve tekrar sıkıştırılacaktır.

Madde 87 - Parlayıcı ve tehlikeli sıvıların bulaşıklarını ihtiva eden fıçı veya variller tekrar kullanılmak amacı ile saklandıklarında boşalan fıçı veya varillerin kapak veya tıkaçları evvela sıkıca kapatılacak, bunlar dolu fıçı ve varillerin bulunduğu depolardan çıkarılacak, dışarıda özel bir yerde derhal uygun şekilde temizlenecek, dolu fıçı ve varillerden uzakta tesis edilmiş depolara ağızları açık olarak konacaktır.

Madde 88 - Korozif sıvıların bulaşıklarını ihtiva eden damacana, fıçı ve variller tekrar kullanılmak amacı ile saklandıklarında parlayıcı ve tehlikeli sıvıların bulaşıklarını ihtiva eden fıçı ve varillerin tekrar kullanılmak ama-

ciyla saklanmalarında izlenen usuller uygulanacaktır.

Madde 89 - Parlayıcı, tehlikeli ve korozif sıvıların damacana, varil ve fıçıları işe yaramaz bir duruma geldikleri takdirde, bunlar önce buharla temizlenecek sonra kırılmak, ezilmek ve parçalanmak suretiyle başkaları tarafından tekrar kullanılmayacak hale getirilecektir.

Madde 90 - Parlayıcı ve tehlikeli sıvıların konulacağı boş fıçı ve varillerde çatlak, kaçak veya diğer kusurlu durumlar dikkatle muayene edilecek ve bunlara yeniden sıvı konulmak istenildiği hallerde, bunlar uygun nötrleştirici çözelti ile veya kaynar su yahut buharla yıkanacak ve bu işlem fıçı veya varilin tamamen temizlenmesine kadar tekrarlanacaktır.

Bu konuda yetkili eleman tarafından izin verilmedikçe kaplar kaynakla onarılmayacaktır.

Madde 91 - Asit konan damacaneler, içleri asitlerden etkilenmez bir madde ile beslenen metal sepet veya sandıklara tek başına konulacaktır.

Bu damacaneler özellikle asitlere ayrılmış, dökülebilecek asitleri bir toplama çukuruна sevk edebilecek eğimde olacak, üzeri asit etkisine dayanıklı malzeme ile kaplanmış tuğla veya beton döşemeli, yakınında su bulunan yerlerde saklanacak ve nem, aşırı sıcaklık farklarına karşı uygun şekilde korunacaktır.

Madde 92 - Asit damacaneleri üst üste konulmayacak, bunlar uygun bölmeler içine ve altlarına latalar döşenmek suretiyle yerleştirilecektir. Asit damacaneleri bu iş için özel yapılmış araçlar ile taşınacak ve bu damacaneler özel ve uygun tertibat veya cihazlarla boşaltılacaktır.

Madde 93 - Gaz halinde veya bir sıvıda gözölmüş halde veya sıvılaştırılmış halde, bütün basınçlı gaz ihtiva eden tüpler, içinde bulunan basınçlı gazın özelliklerine, tekniğin gerektirdiği esas ve mevcut standartlara uygun olarak yapılmış olacaktır.

Madde 94 - Basınçlı gaz tüplerinin üzerine, aşağıdaki bilgiler silinmeyecek şekilde ve oyuk olmamak şartıyla yazılmış olacaktır.

- a) İmalatçı firmanın adı,
- b) Seri numarası,
- c) Doldurulacak gazın cinsi,
- d) Boş ve dolu ağırlığı ve hacmi,

- e) En çok doldurma basıncı,
- f) İmal tarihi.

İmalatçı firma, gaz tüpleri ile birlikte kontrol veya garanti belgesini de alıcıya vermek zorundadır.

Madde 95 - Basıncı gaz tüplerini (asetilen tüpleri hariç) dolduran her firma, satışa çıkarmadan önce uygun aralıklarla belirli zamanlarda tüp ve teferruatını muayene edecek veya ettirecek ve hidrolik basınç deneyi, ağırlık deneyi, hacim deneyi gibi deneyleri yapacak veya yaptıracaktır.

Bu muayene ve deneylere ait bir belge tüple birlikte alıcıya verilecektir. Belgeler istenildiğinde gösterilmek üzere işyerinde saklanacaktır.

Madde 96 - Muayene ve deneyler sonucu kullanılması uygun görülmiyen tüp ve teferruat kesinlikle kullanılmıyacaktır.

Madde 97 - Her tüpün dip tarafı yere değmiyecek şekilde, belirli bir yükseklikte, çemberle çevrili olacak, vana ve emniyet süpaplalarının içinde gazların birikmesini önleyecek şekilde havalandırma delikleri olan bir koruyucu başlığı bulunacaktır.

Madde 98 - Tüplerin vanası ile diğer kısımları, tüpün içinde bulunan gazın kimyasal etkisiyle bozulmıyacak bir maddeden imal edilmiş olacak ve özellikle sıvılaşmış veya bir madde içinde çözülmüş amonyağın doldurulduğu tüplerde, hiç bir zaman bakır veya bakır alaşımli maddelerden yapılmış teçhizat kullanılmıyacaktır. Oksijen ile veya oksidasyona yol açan diğer gazlarla doldurulan tüplerin donanımı her türlü yağdan arınmış bulunacaktır.

Madde 99 - Tüpler, basınçlı gazlarla hiç bir zaman izin verilenden fazla bir basınçla ve tüp üzerinde belirtilen ağırlığın üzerinde doldurulmıyacaktır.

Tüplerin doldurulmadan önce tamamen boş ve temiz olmasına dikkat edilecek, kritik sıcaklıkları genel olarak çevre sıcaklığından fazla olan gazların konulduğu tüpler, tamamen doldurulmıyacak ve böylece tehlikeli basınçların meydana gelmesi önlenmiş olacaktır.

Basıncı gazların doldurulduğu tüpler boşken ve doldurulduktan sonra ağırlık kontrolüne tabi tutulacaktır.

Madde 100 - Basıncı gaz tüplerinin depolanmasında aşağıdaki tedbirler alınacaktır:

a) Dolu tüpler sıcaklık değişmelerine, güneşin dik ışınlarına, radyasyon ısısına, soğuğa ve neme karşı korunmuş olacaktır.

b) Dolu tüpler işyerlerinde depolanmasında mümkün olduğu kadar az miktarda tüp bir arada bulundurulacak, tüpler yangına dayanıklı ayrı binalarda veya bölmelerde, radyatör ve benzeri ısı kaynaklarından uzak bulundurulacak ve tüplerin devrilmesine veya yuvarlanmasına karşı tedbirler alınacaktır.

- c) Tüpler, içinde bulunan gazın özelliğine göre ayrılarak depolanacak, boş tüpler ayrı bir yerde toplanacaktır.
- d) Tüplerin depolandığı yerlerin uygun havalandırma tertibatı olacak ve bu yerlerin yeteri kadar kapısı bulunacaktır.
- e) Yanıcı basınçlı gaz ihtiva eden tüplerin depolandığı yerlerde ateş ve ateşli maddeler kullanma yasağı uygulanacaktır.

Madde 101 - Asetilen tüplerinde yukarıda belirtilenlerden başka aşağıdaki tedbirler de alınacaktır:

- a) Asetonda gözölmüş asetilen tüplerinin doldurulmasında basınç hiç bir zaman 15 kg/cm² yi geçmeyecektir.
- b) Yeni asetilen tüplerinin absorpsiyon malzemesi ve aseton ile yeteri kadar dolduğu, yetkili bir eleman tarafından kontrol edilecektir. Bu kontroller tüp boşken absorpsiyon malzemesi konulduktan sonra ve asetonla dolu iken sıra ile tartılmak suretiyle yapılacak ve sonuçları tüplerin sicil defterine yazılacaktır.
- c) Asetilenin temas ettiği bakırdan ve % 70 den fazla bakırlı alaşımdan yapılmış olmayacaktır.
- d) Doldurulan asetilen tüpleri en az 12 saat dik olarak bekletildikten sonra kullanılacaktır.

Madde 102 - Asetilen tüpleri periyodik olarak veya belirli zamanlarda aşağıdaki muayene ve deneylere tabi tutulacaktır:

- a) Dış muayene, tüpün ve tüp teferruatının genel muayenesi,
- b) Tüpün absorpsiyon malzemesi ile yeteri kadar dolu bulunup bulunmadığının anlaşılması için muayene,
- c) Tüpü absorpsiyon malzemesi ve asetonla beraber tartma,
- d) Basınç deneyi (Bu deney ya 60 Kg./Cm² basınçlı su ile veya tüpte bulunan absorpsiyon malzemesinin boşaltılmadığı hallerde yine 60 Kg./Cm² basınçlı aseton veya argon ile yapılacaktır.)

Madde 103 - Absorpsiyon malzemesi kullanılmasında aşağıdaki hususlar gözönünde bulundurulacaktır;

- a) Tüp tamamen absorpsiyon malzemesi ile dolacaktır.
- b) Tüpün ihtiva ettiği maddelerin kolayca muayenesi mümkün olacaktır.
- c) Absorpsiyon malzemesi, çalışma süresince fiziksel ve kimyasal özelliklerinde bir değişiklik olmaksızın ilk yapılışındaki halini aynen muhafaza edecektir.
- d) Absorpsiyon malzemesi, tüpe bağlı olmalıdır.
- e) Absorpsiyon malzemesi, asetilen ve kullanılan çözücü ile reaksiyona girmeyecektir.
- f) Absorpsiyon malzemesi, uzun süre kullanma sonunda dahi ezilmeyecek veya tehlike yaratmayacaktır.

g) Absorbsiyon malzemesi, Asetilenin patlayıcı ayrışmalarının tüp içinde yapılmasını uygun şekilde önleyecektir.

Madde 104 - Tüplere asetilen dolduran her işyeri, doldurduğu tüpün sicilini tutacak ve tüpün doluş tarihi, tüpe konan absorpsiyon malzemesinin ve asetonun miktarı ve tüpe konuş tarihi, tüpün muayene tarihi ve muayenenin sonucu gibi bilgiler bu sicile kaydedilecektir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Üretim ve İşleme sırasında alınacak güvenlik tedbirleri

Madde 105 - Patlayıcı maddelerin bileşimlerine giren toz halindeki ham maddeler, herhangi şekilde bir işleme tabi tutulmadan önce yabancı maddelerden temizlenecektir.

Madde 106 - Patlayıcı bir maddenin imalı için kullanılacak, patlayıcı olan veya olmayan maddelerin her birinin, tabi tutuldukları işlemin yapıldığı işyerindeki miktarları, bu işlemler için bulundurulması zorunlu miktarları aşmayacaktır. Patlayıcı maddeler, üretildikleri mahalden uzaklaştırılmadıkça, o mahalde yeniden bir üretime geçilmeyecektir.

Madde 107 - Patlayıcı maddelerin üretildiği ve işlendiği yerlerde yapılan işler için gerekli olandan fazla işçi bulundurulmayacaktır.

Madde 108 - Patlayıcı tozlar konmuş olan çuvalar veya torbalar boşaldıkça yıkanacak veya emici uygun bir tertibatla ve tamamıyla kapalı bir sistemle temizlenecektir.

Madde 109 - Patlayıcı sıvıların, basınçlı gazlar yardımıyla bir kaptan diğer bir kaba boşaltılmasında asal gazlar kullanılacaktır.

Madde 110 - Patlayıcı sıvılar, kaplara, özellikle kabın dibi veya iç cidarları ile temas halinde bulunan ve statik elektrik bakımından da bu kapla bağlantısı

olan borular vasıtasıyla doldurulacaktır.

Madde 111 - Parlayıcı sıvıların kapalı bir kaptan diğerine boşaltılmasında kullanılan tesisatta, sıvı buharının dönüşünü sağlayacak bir boru donatımı bulunacaktır.

Madde 112 - Korozyif sıvıların doldurulup boşaltılması kendi ağırlığıyla işler sistemlerle, basınçlı hava veya asal gazlar kullanılan tertibatla veya uygun pompalarla yapılacaktır.

Madde 113 - İçinde korozyif sıvılar bulunan ve boşaltma muslukları bulunmayan kapları boşaltmak için pompalar, devime araçları veya diğer uygun tertibat kullanılacaktır.

Madde 114 - Korozyif sıvı kapları, doldurma ve boşaltma işlemleri dışında, devamlı suretle, kapalı tutulacaktır.

Madde 115 - Korozyif sıvıların doldurulduğu, boşaltıldığı ve benzeri bir işlemin yapıldığı işyerlerinde, yere dökülen sıvının yayılmasını

önlemek için döşeme mümkün olduğunca kadar kuru tutulacaktır. Döşemedeki sıvıların üzerine işçilerin basmalarını önlemek için sıvıların etrafı uygun şekilde işaretlenecek ve temizleninceye kadar göz altında bulundurulacaktır.

Dökülmüş sıvılar hiç bir zaman odun, talaş, üstü, kumaş ve diğer organik maddelerle silinmeyecek, su ile yıkanacak ve tebeşir, karbonat, kireç veya benzerlerine emdirilerek temizlenecektir.

Madde 116 - Korozyif sıvıların doldurulduğu, boşaltıldığı ve benzeri işlemlerin yapıldığı işyerlerinde kullanılmaya hazır akarsu bulunacak ve bir insan için yeter büyüklükte su banyoları veya süratle işleyen çok taraflı duşlar her bölümün içerisine veya yakınına kurulmuş olacaktır.

Kazaya uğrayanların yanmalarını önlemek için suyun sıcaklığı ve çevrenin sıcaklığı hissedilir şekilde farklı olmalıdır.

Derişik sülfirik asit ile temasa gelen el veya vücudun herhangi bir kısmı bol su ile ve tercihan % 5 - 10 sodyumbikarbonat çözeltisi ile yıkanacaktır. Bu çözeltiler kırılmaz kaplar içinde yeteri kadar ve kolayca erişebilir bir yerde hazır bulundurulacaktır. İşveren tarafından işyerlerine bu hususta gerekli talimat asılacaktır.

Madde 117 - Tahriş edici ve zehirleyici kuru maddelerin doldurulmasında,

boşaltılmasında ve benzeri işlemlerde kullanılan transportörler,eyimli yollar, huniler,asansörler,ayırıcılar ve ayırıcıların menfezleri,elekler,kırıcılar, öğütücüler,kurutucular,ambalaj makinaları ve diğer araçlar toz toplayıcılarına uygun şekilde bağlanacaktır.

Madde 118 - Tahriş edici ve zehirleyici kuru maddelerin doldurulmasında, boşaltılmasında ve benzeri işlemlerde kullanılan sabit tesis halindeki toplayıcılar,dışarda veya yalnız bu işe ayrılmış yerlerde bulunacak,buralara girecek işçilere kişisel korunma araçları verilecektir.

Madde 119 - Doldurma,boşaltma ve benzeri işlemler sırasında dökülmüş olan tahriş edici ve zehirleyici kuru maddeler,tercihan elektrik süpürgesi veya benzeri emici cihazlarla,kısa zamanda temizlenecektir.

Madde 120 - İçinde basınçlı gazlar bulunan tüpler,çabuk boşaltmak amacı ile asla ateşe tutulmıyacak,su kapları yardımı ile ısıtılacak ve boşalan tüplerin vanaları derhal kapatılacaktır.

Madde 121 - Patlayıcı maddelerin veya bunlarla meydana gelen patlayıcı karışım veya bileşimlerin bir binaya veya bir binadan başka bir yere taşınmaları için kullanılan bütün araçlarda,arabalarda ve diğer kaplarda aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

- a) Açıkta hiç bir demir veya çelik kısım bulunmayacaktır.
- b) İçinde yalnız patlayıcı maddeler veya patlayıcı karışımın bileşimine giren maddeler bulunacaktır.

- c) Üzeri kapalı veya uygun şekilde örtülü olacaktır.
- d) Dolu veya yüklü oldukları zaman ve taşınma sırasında meydana gelmesi imkan dahilinde bulunan tehlikeleri önlemek için gerekli tedbirler alınacaktır.

Madde 122 - Patlayıcı maddelerin taşınmaları sırasında bunların döküldüğü veya sağdığı hallerde patlayıcı maddelerin döküldüğü yer iyice görülecek şekilde işaretlenecek ve dökülen maddeler sorumlu elemanın vereceği talimata göre toplanıp kaldırılacaktır.

Madde 123 - işyerinde korozif sıvı kapları duman çıkarmadan ve tercihen mekanik olarak transportörlerle yahut kaplar özel eğri platformlu küçük arabalarla

veya damacınalar özel çatallı arabalarla taşınacak.

Madde 124 - İçinde basınçlı gazlar bulunan tüplerin taşınmasında itina gösterilecek, bunların birbirine çarpmasını ve düşmesini önlemek için gerekli tedbirler alınacak ve tüpler hiç bir zaman manyetik tutucular ile kaldırılmıyacaktır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Parlayıcı, Patlayıcı, Tehlikeli ve Zararlı Maddeler ile ilgili Güvenlik Tedbirleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Sıvılaştırılmış Petrol Gazları (S.P.G.) ile ilgili Güvenlik Tedbirleri

Madde 125 - Bu Bölümde geçen :

- a) Gaz deyimi; petrol menşeli fiziksel hali gaz olan hidrokarbonlardan propan, propilen, normal bütan ve izo-bütan, bütülen bileşiklerini veya bu bileşiklerin karışımlarını,
- b) "Sıvı" deyimi; petrol ve maden kömürü menşeli parlayıcı sıvıları ve bunların karışımlarını,
- c) "Sıvılaştırılmış petrol gazları (S.P.G.)" deyimi; sıvılaştırılmış propan, propilen, normal-bütan, izo-bütan ve bütülen bileşiklerini veya bu bileşiklerin karışımlarını,
- d) "Kap" deyimi sıvıların ve sıvılaştırılmış petrol gazlarının (S.P.G.) stok edilmesinde ve naklinde kullanılan TSE Normlarına uygun yapılmış tankları, varilleri, tüpleri, tenekeleri ve benzerlerini,
- e) "Kap teferruatı" deyimi; tank ve tüplere ait valf, manometre, detantör, kapak, tapa, korkuluk, seviye göstergesi ve benzeri donatımı,
- f) "Cihaz" deyimi; sıvılar ve sıvılaştırılmış petrol gazları (S.P.G.) ile çalışan bek, ocak, brülör, fırın, soba, şofben, hamlaç ve aydınlatıcıları,
- g) "Sistem" deyimi; bilmum bağlantıları,
- h) "Dolum yeri" deyimi; sıvının ve sıvılaştırılmış petrol gazlarının (S.P.G.) stok edildiği kapların bulunduğu ve sıvının kaplara doldurulduğu yerleri,

- i) "Kullanma yeri" deyimi; sıvılar ve sıvılaştırılmış petrol gazları (S.P.G.), ile çalışan cihazların kullanıldığı yerleri,
- j) "Dağıtım merkezi" deyimi; dolum yerleri dışında kurulan ve kullanma yer-

lerine sevke hazır,sıvı ve sıvılaştırılmış petrol gazları (S.P.G.) kaplarının bulunduğu yerleri,

k) "Taşıt"deyimi,kapları taşıyan kara,deniz ve hava taşıma araçlarını, belirtir.

Madde 126 - Sıvı ve S.P.G.,üretim yerinden dolum yerine çelikten yapılmış borularla sarnıçlı vagonlarla kara ve deniz tankerleri ile getirilecek ve kaplara doldurulacaktır.

Madde 127 - Sıvı ve S.P.G.nin dolum yerinde stok kaplar,silindir,küre ve kısmen silindir kısmen yarım koni şeklinde,dıştan soğutma tertibatlı,sağlam tabanlara oturtulmuş,kap teferruatı ile donatılmış,uygun özellikte,gerekli deneylere tabi tutulmuş olacak ve işiği yansıtaç bir renge boyanacaktır.

Madde 128 - Dolum yerlerinde S.P.G. nin tüplere doldurulması işi,stok kaplarından en az 5 metre uzakta yalnız bu işe ayrılmış yerlerde yapılacaktır.

Madde 129 - Kokusu bulunmayan S.P.G.nin etil merkaptan,pentil merkaptan ve tiyofen gibi zararsız bir koku maddesi katılarak,kaçak halinde,tanınması sağlanacaktır.

Madde 130 - Dolum yerlerinde sıvının ve S.P.G. nin stok edilmesinde kullanılan kapların,meskun yerlerden ve birbirlerinden olan uzaklıkları,bu Tüzüğe ekli V numaralı çizelgeye göre sağlanacaktır.

Madde 131 - Dağıtım merkezinde aşağıdaki tedbirler alınacaktır:

a) Kaplar dağıtım merkezinde iyi havalandırılmış;a ateşli maddeler yasağının uygulandığı,bodrum niteliğinde olmayan yerlerde,valfleri kapalı,kapakları yerlerine takılı ve ağızları yukarı doğru gelecek şekilde bulunacaktır.

b) Sızıntı yapan,gaz kaçıran ve hasara uğramış kaplar,dağıtım merkezinden uygun şekilde ve itina ile uzaklaştırılacaktır.

c) Kaplar,kapalı yerlerde tek sıra halinde,açık yerlerde güneş ışınlarına maruz kalmıyacak sundurma altında uygun tertibat alınmak suretiyle üstüste en çok 6 sıra halinde istiflenecektir.

Madde 132 - Kapların dolu ve boş olarak taşınmasında aşağıdaki tedbirler alınacaktır:

a) Kapların valfi kapalı ve kapağı yerine takılmış olacaktır.

b) Kaplar taşıtlarda ağızları yukarı doğru gelecek şekilde istiflenecek,bu suretle devrilme,sürüklenme,çarpma ve düşme gibi tehlikeli olaylara meydan verilmeyecektir.

c) Taşıma sırasında bu konuda özel eğitim görmüş,gerekli sayıda görevli bulunacaktır.

d) Taşıtların hareketi sırasında statik elektriğe karşı gerekli tedbirler alınacaktır.

e) Taşıtlarda egzoz güvenliği sağlanmış olacaktır.

f) Kaplarda gaz kaçağının aranması için ateşli ve alevli araçlar kullanılması yasaktır.

Madde 133 - Dağıtım merkezlerinin meskün mahallerde kurulacağı yerler ve buralarda bulundurulacak sıvı ve S.P.G. miktarları,belediyelerce,belediyesi bulunmayan meskün yerlerde mahallin en büyük mülkiye amirince saptanır.

Madde 134 - Meskün yerler dışında kurulu dağıtım merkezlerinde en çok 500 adet ev tipi veya 100 adet sanayi tipi kap bulundurulabilecek ve bu kapların ihtiva ettikleri toplam S.P.G.miktarı 5.000 kilogramı geçmeyecektir.

Madde 135 - Sıvıların ve S.P.G. kaplarının bulunmasına izin verilmiş olan bina ve yerlerde başkaca bir iş yapılması, özellikle parlayıcı, patlayıcı, tehlike ve zararlı maddelerin üretilmesi, işlenmesi, ambalajlanması ve depolanması yasaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

Magnezyum, ve benzeri Parlayıcı katı maddeler ve Alaşımları ile ilgili Güvenlik Tedbirleri

Madde 136 - İçerisinde parlayıcı katı maddeler ve alaşımları eritilen dökümleri yapılan işyerleri tercihan tek katlı yapılmış ve özellikle bu işe ayrılmış olacaktır.

Madde 137 - Eritme fırınları kolayca erişilebilecek ve rahatça temizlenebilecek şekilde yapılacak ve bunları ısıtan cihazların ayarlanmasını sağlayacak ve alevlerin doğrudan doğruya potaya çarpmasını önleyecek tertibat bulacaktır.

Madde 138 - Potalar ancak belirli bir yüksekliğe kadar doldurulacak ve her dökümden sonra potaya yapışmış olan maden, tuz, cüruf ve diğer birikintiler iyice temizlendikten sonra potanın gevresine vurularak muayene edilecek, yeni bir eritmeye dayanıp dayanmayacağı saptanacaktır.

Madde 139 - Nemli metal talaşlar, doğrudan doğruya potalara konulmadan evvel, havada kurutulacak, fakat bu maksadın sağlanması için eritme fırınlarının yakınında büyük miktarlar yayılı bulunmayacaktır.

Madde 140 - İşyerleri ve makineler her gün bir kaç defa döküntülerden temizlenecek ve bu döküntülerin işyeri içinde birikmesine meydan verilmeyecektir.

Madde 141 - Talaş çıkaran makinalar ve tezgahların, taş tezgahlarının kesici ağızları daima keskin bir halde buluncak, fazla ısınmaya sebep olmayacak bir hızla kullanılacak veya hava veya bu işte kullanılan kesme yağları ile soğutulacak, kesme ve taşlama sırasında meydana gelen tozlar, uygun bir tertibatla dışarı atılacaktır.

Madde 142 - Talaş ve tozlardan meydana gelen artıklar belli bir yerde biriktirilecek, işe yarayanlar ayrıldıktan sonra geri kalanlar, bu işte yetkili bir elemanın gözetiminde yok edilecektir.

Madde 143 - Parlayıcı katı maddeler, yanmaz malzemedan yapılmış hermetik kaplarda taşınacaktır.

Madde 144 - Bu maddelerle temas eden işçilerin kullandıkları kişisel korunma araçları iş elbiseleri, iş ayakkabıları her gün yetkili bir elemanın gözetiminde uygun şekilde temizlenecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Nitrosellüloz, Selüloit ve benzeri Parlayıcı Patlayıcı Maddeler ile ilgili Güvenlik Tedbirleri

Madde 145 - Nitrosellüloz, selüloit ve benzeri maddelerin ürettiği, işlendiği ve depolandığı işyerleri, tercihan tek katlı, diğer binalardan ayrılmış, pencereleri ışığın doğrudan doğruya içeriye gimesine engel olacak şekilde yapılmış binalarda kurulacaktır.

Bu nitelikte bina bulunmadığı takdirde nitrosellülozun, selüloitin ve benzer maddelerin sadece işlenmesi ve bir üretimde ilkel madde olarak kullanılması kayıtlı ve şartı ile çalışacak işyerleri, birden fazla katlı binaların tabanı betonarme olan ve yukarıda sözü edilen tek katlı binaların diğer özelliklerini taşıyan en üst katında kurulabilir.

Söz konusu en üst katın nitrosellüloz, selüloit ve benzeri maddelerin üretimi ve depolanması işlerinde kullanılması Çalışma Bakanlığında alınacak özel izne bağlıdır.

Madde 146 - Selüloitten eşya imali sırasında kullanılan testere, matkap, freze v.b. delici ve kesici araç ve gereçler uygun şekilde soğutulacak, ısınan parçaların sıcaklığının 115 ¼C geçmemesi için gerekli tedbirler alınacaktır.

Bu maddelerin kalıplanması sırasında, ayaqlanabilen buhar, sıcak su veya elektrikle çalışan uygun ısıtıcılar kullanılacaktır.

Madde 147 - İşyerleri günde bir kaç defa uygun şekilde temizlenecek, artıklar sık sık toplanarak içerisi su ile dolu kapaklı kaplara konacak, uygun bir yerde yok edilinceye kadar işyeri dışında bulundurulacaktır.

Madde 148 - Gerek mamul gerek hammaddenin işyerleri içinde bulundurulacak en çok miktarları saptanarak bir levha üzerine yazılacak ve bu levha kolayca görülebilen bir yere asılacaktır.

Meskün yerlerde,bir depoda filim halindeki selüoit 1.000 kilogramdan fazla ve selüoitte yapılmış normal maddeler 4.000 kilogramdan fazla bulundurulmayacaktır.

DÖRDÖNCÜ BÖLÜM

Karpit (Kalsium Karbür) ve Asetilen ile ilgili Güvenlik Tedbirleri

Madde 149 - Karpit deposu olarak kullanılacak yerler,kuru,iyice havalandırılacak şekilde ve ateşe dayanıklı malzemeden yapılmış olacak ve bunların su geçirmez özellikte tabanı,basınca dayanıklı duvarları ve hafif malzemeden yapılmış çatıları bulunacaktır.

Madde 150 - Karpit deposu olarak kullanılan yerlere giden bütün yolların iyice görülecek yerlerine,"Karpit deposu yetkisiz kimselerin gimesi yasaktır." "Yangın halinde su kullanılmayacaktır." şeklinde yazılmış levhalar bulundurulacaktır.

Madde 151 - Karpit,kırılma tehlikesi olmadan kaldırılıp indirilebilmeleri için yeteri kadar sağlam,hava ve su geçirmeyen bir kapakla (hermetik olarak) kapatılmış,üzerlerinde,iyice okunacak şekilde,"Karpit kuru tutulacak" yazısı veya diğer uygun bir ibare bulunan,madeni kaplarda saklanacaktır.

Madde 152 - Depolardaki karpit kaplarından yalnız bir tanesi açılarak karpit alınacak,sonra tekrar sıkıca kapatılacaktır.

Karpit kaplarını açmak için,ısıtılan veya kıvılcım hasil edebilecek aletler kullanılmayacaktır.

Madde 153 - Aseton veya diğer bir çözücü ile beraber yahut yalnız başına homogen,gözenekli diğer bir maddeye emdirilmiş olmadıkça,1,5 Kg./Cm.2 den daha yüksek basınçlı asetilen gazının veya sıvı asetilenin üretimi,depo edilmesi ve taşınması yasaktır.

Madde 154 - Boşaltılmış kaplardan kullanılmaz halde kalan bütün karpit tozları temizlenecek ve ağırlıklarının en az 10 katına eşit miktarda su içerisine dökülerek tamamiyle yok edilecektir.Bu işlem açık havada ve her çeşit ateş ve alevden yeter uzaklıkta yapılacak ve karpitli su kanalizasyonu dökülmeyecektir.

Madde 155 - Asetilen üretiminde kullanılan karpitin saflığı,kabul edilmiş normlara uygun bulunacak,sanayide kullanılan gaz halindeki asetilen,hacmen % 0,05 den fazla fosforlu hidrojen ve % 0,15 ten fazla kükürlü hidrojen ihtiva etmeyecektir.

Madde 156 - Asetilen jeneratörleri, iç basınçlara karşı güvenle dayanabilecek özellikte malzemedan yapılacak ve asetilenle temasa gelmesi muhtemel olan kısımlar bakır veya % 70 den fazla bakırlı alaşımlardan yapılmış olmalıdır. Otomatik olmıyan jeneratörlerdeki güvenlik boruları gözle görünür durumda olacaktır.

Madde 157 - Sürekli çalışan jeneratörlerde, karpiti, etkileyen veya soğutan suyun yeter miktarda olup olmadığının, çalışma süresince kontrol edilebilmesi ve gerektiğinde asetilen gazı çıkışına mahal bırakılmaksızın, su ilavesi sağlanacaktır.

Madde 158 - Asetilen jeneratörleri üzerinde, okunaklı ve silinip bozulmıyacak tarzda aşağıdaki bilgiler yazılı bulunacaktır.

- a) Kullanılacak karpitin parça büyüklüğü ve her şarj için kabul edilen miktar,
- b) Saatte üretebileceği en çok asetilen miktarı,
- c) Jeneratör için kabul edilen en çok basınç,
- d) Jeneratörün tip numarası veya işareti ve servise girdiği tarih,
- e) İmal eden veya satan müessesenin isim ve adresi.

Madde 159 - İç basıncı su yüksekliği ile ölçülemiyen asetilen jeneratörlerinde, kabul edilen en yüksek çalışma basıncının 0,1 Kg./Cm.2 den daha fazlaya yükselmesini önleyecek veya kabul edilen en çok basınçtan 0,1 Kg./Cm.2 den daha küçük olduğu vakit otomatik olarak kapanacak, doğru ve muntazam çalışan, aşınmaya, paslanmaya, kir ve neme dayanıklı, ayarı kolayca bozulmıyan en az bir güvenlik supabı bulunacaktır.

Madde 160 - Asetilen jeneratörlerine karpitin doldurulması ve boşaltılması sırasında, su hücresi içinde tehlikeli hava ve gaz karışımının teşekkül etmesini ve içine yetersiz miktarda taze karpit düşmesini, önlemek üzere, su hücreleri daima dolu bulundurulacak, kısmen kullanılmış karpitler tekrar jeneratörlere konmayacaktır.

Madde 161 - Hareketli gaz deposunun üstüne ağırlık konmayacak ve asetilen üretme tesisatı, herhangi bir alevle doğrudan doğruya temasa getirilmeyecektir.

Madde 162 - Asetilen jeneratörü, çalıştırılmaya çağrı zaman gaz, karpit ve sudan tamamen temizlenerek kurutulacaktır.

Soğuk havalarda asetilen jeneratörlerindeki su donduğu hallerde sıcak su veya buhar kullanılarak buz eritilecektir.

Madde 163 - Taşınabilir asetilen jeneratörlerinin temizlenmesi ve doldurulması, gaz ve hava karışımının boşaltılması, işyeri binaları dışında yapılacaktır.

Madde 164 - Asetilen jeneratörleri, vinç, çaraskal veya palanga gibi makina ve aletlerle özel bağlama tertibatı yapılarak taşınacaktır.

Madde 165 - Asetilen üretim tesisatının herhangi bir kısmı üzerinde onarıma başlanmadan önce, tesisat karpit ve artıklardan temizlenecek, su ile iyice yıkancak ve su, buhar veya asal gazlarla tamamen doldurulacaktır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Uçucu ve Parlayıcı Sıvılarla hazırlanan Tabanca boyaları ile ilgili Güvenlik Tedbirleri

Madde 166 - Tabanca boyacılığı, tecrit edilmiş özel bölümlerde her türlü güvenlik tedbirleri alınmış olarak yapılacaktır.

Madde 167 - Küçük veya orta boydaki parçaların püskürtme ile boyanması veya vemiklenmesi, uygun kapalı bölümlerde veya uygun davlumbazlar altında yapılacaktır, boya, daima bu bölüm veya davlumbazların dışında bulunacaktır.

Boyacının bölüm ve davlumbaz dışında bulunması teknik nedenle sağlanmadığı hallerde boya gaz ve buharı, uygun şekilde dışarı çekilecek veya su perdesi kullanılacak yahut işçilere temiz hava maskesi gibi uygun kişisel korunma araçları verilecektir.

Madde 168 - Boya püskürtme yerlerinde bir günlük iş için yeterli miktardan fazla uçucu ve parlayıcı sıvılar depolanmayacaktır. Bunlar özelliklerine göre iyice kapalı kaplarda bulundurulacak ve boşalan kaplar derhal püskürtme yerlerinden çıkarılarak dışarda uygun bir yere taşınacaktır.

Madde 169 - Tabanca boyacılığında kullanılan bölmeler, davlumbazlar, aspiratörler, çekme yolları, ana borular ve benzeri uygun şekilde en az haftada bir boya ve vernik artıklarından temizlenecektir.

Doymamış asitlerden meydana gelen yağları ihtiva eden boyalarla birlikte organik nitro bileşikli boyalar aynı günde kullanıldığı hallerde, gerekli temizlik, o günün işleri bittikten sonra yapılacaktır.

Temizleme için çabuk parlayabilen maddeler ve demir veya çelik gibi kıvılcım çıkaran malzemeden yapılmış araçlar kullanılmayacaktır.

Madde 170 - Boyanmış veya vemiklenmiş malzeme, ancak her türlü parlama ve patlama tehlikeleri ile sağlığa zararlı etkileri ortadan kaldıran şartlar sağlanarak, kurutulacaktır.

Bu işlemlerde meydana gelen gaz ve buharlar, gerekli tedbirler alınarak zarsız hale getirilecektir.

ALTINCI BÖLÜM

Un, Yem ve benzeri maddelerle ilgili Güvenlik Tedbirleri.

Madde 171 - Değimenlerin, un fabrikalarının ve yem fabrikalarının binalarında döşemeler, duvarları bölmeler ve tavanlar kargir olarak yapılacak ve her 25 m³, iç hacim için 1 m² yüzey hesabıyla patlama menfezleri bulacaktır. Bu tesisler ile un, yem ve benzeri madde depoları arasında yangın sirayetini önleyecek tedbirler alınacaktır.

Madde 172 - Değimenler veya un fabrikalarında bodrumlar, tüneller ve galeriler, buralardaki bantlı transportörlerin ve diğer tesislerin yanlarına ve alt kısımlarına kolaylıkla yaklaşılacak genişlik ve uzunlukta yapılmış olacaktır.

Tabii havalandırmanın ortamdaki tozların giderilmesine yetmediği hallerde buralar uygun şekillerde havalandırılacaktır.

Madde 173 - Hububat silo ve depolarının toz geçirmez kapakları ve su geçirmez döşemeleri ve hava değiştiren tertibatı bulacaktır ve en az 30 santimetre çaplı ve tepesinde rüzgar istikametine göre dönebilen bir şapka bulunan dikey bacalar ile ayrıca açık havaya bağlı olacaktır.

Madde 174 - Hububat kurutma yerleri, ateşe dayanıklı malzemenen yapılmış olacak ve elevatörlerden, depolardan yeter uzaklıkta veya uygun şekilde tecrit edilmiş yerlerde bulundurulacaktır.

Madde 175 - Hayvan yemleri, ot ve samanlar, glüten arpa küspeleri ve diğer yağlı küspeler ve kendi kendine tutuşabilen diğer maddeler topluca depolanmayacaktır. Bu maddelerin topluca depolanması zorunlu olan hallerde aşırı neme ve sıcaklıklarının yükselmelerine karşı gerekli tedbirler alınacak ve yığınların yüksekliği 3 metreyi geçtiği zaman bunların içine en çok her 4 metrede bir uygun havalandırma boruları konulacaktır.

YEDİNCİ BÖLÜM

Nişasta ve benzeri maddelerle ilgili Güvenlik Tedbirleri

Madde 176 - Nişastanın kurutulması, kuru nişastanın öğütülmesi, elenmesi tane ve toz halindeki nişastanın toptan ambalajı, parça halindeki nişastanın pişirilmesi, prese edilmesi, ayrılması ve ambalajı gibi işlemler birbirinden

yanmaz duvarlarla ayrılmış binalarda yapılacaktır.

Birden fazla katlı binalarda taban ve tavan betonarme olarak inşa edilmiş, tabanı ve duvarlarının 2 metre yüksekliğe kadar olan kısmı çimento veya benzeri ile kaplanmış olacaktır.

Madde 177 - Nişasta kurutucuları ve etüvlerinin nişasta kurutma kısımlarının, tabandan tavana kadar uygun nitelikte yapılmış ısıtma tesisatı olacak ve bu ısıtma tesisatı bütün kısımlardan tamamiyle tecrit edilmiş bulunacaktır.

Madde 178 - Nişastanın öğütülmesi tamamen kapalı sistemde yapılacak, doldurma ve ambalajlamaya kadar bütün işlemlerde, nişasta tozlarının ortalığa dağılmasına meydan verilmeyecektir. Bu husus sağlanamadığı hallerde tozlar teşekkül ettiği yerde ortama yayılmadan aspirasyon suretiyle dışarı atılacaktır.

Madde 179 - Fermantasyon kazanları, depoları ve havuzları, paslanmaz maddelerden yapılmış veya kaplanmış olacaktır. Fermantasyon artıkları ve sular zarsız hale getirildikten sonra dışarıya atılacaktır.

Madde 180 - Şeker, kakao, mantar ve benzeri organik maddelerin toz haline getirildiği işyerlerinde, bu maddelere ait tozlarla havanın meydana getirdiği karışımın patlama oranında bir karışım haline dönüşmemesi için gerekli bütün tedbirler alınacaktır.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Sıcak veya Soğuk Korozif maddelerle çalışmalarda alınacak
Güvenlik Tedbirleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Nitrik asit, Sülfirikasit ve Hidroklorik asit veya benzeri maddelerle
Çalışmalarda alınacak Güvenlik Tedbirleri.

Madde 181 - Nitrikasit, sülfirikasit hidroklorikasit ve benzeri maddeler hermetik olarak kapalı kaplarda saklanacak ve taşınacaktır.

Ayrıca bu asitlerle doldurulacak kaplarda yeteri kadar hava payı bırakılacaktır.

Madde 182 - İşyerlerine dökülen asitler bol su ile yıkanacak ve bu sırada işçilere uygun kişisel koruyucu araçlar verilecektir.

Asitler, odun talaşı, saman ve yün parçalarına, toprak ve benzerlerine emdirilmeyecektir.

Madde 183 - Günlük asit ihtiyacından fazlası işyerinde bulundurulmayacaktır.

Madde 184 - Nitrikasit, sülfirikasit, hidroklorikasit ve benzeri maddeler sulandırılırken, suyun içine yavaş yavaş dökülecek ve bu sırada karışım sürekli ve uygun şekilde karıştırılacaktır.

Hiç bir nedenle bu asitler içine su dökülmeyecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

Sodyum hidroksit, Potasyumhidroksit, Kalsiumhidroksit ve benzeri
Maddelerle çalışmalarda alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 185 - Sodyum hidroksit, potasyum hidroksit kalsiyum hidroksit ve benzeri maddelerle çalışan işçilere uygun kişisel korunma araçları verilecektir.

Madde 186 - Sodyum hidroksit, potasyum hidroksit kalsiyumhidroksit ve benzeri

maddelerle yapılan çalışmalar sırasında meydana gelmesi mümkün olan yanıklar için bol su, % 1 lik borikasit, % 5 lik asetikasit veya bunlara tekabül etmek üzere sirke veya limon suyu, işyerlerinde uygun şekilde bulundurulacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Hidroflüorikasit ile çalışmalarda alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 187 - Hidroflüorikasit ile çalışılan yerlerde, taban, bu asidin etkilemeyeceği kurşun, gutaperka veya benzeri bir madde ile kaplı olacak ve tabanda su geçmez bir kanala akıntı yapan hafif bir eyim bulacaktır.

Madde 188 - Çalışma masaları ve işlenecek parçaların sokulması için gerekli gözlerle, açıklıklar, kauçuk, plastik veya benzeri maddeden yapılmış olacak ve kenarları taşkın kurşun kaplı davlumbazlar içerisine kapatılmış bulacaktır ve bu masaların kenarları hidroflüorik asitten etkilenmeyen kurşun, gutaperka veya benzeri bir madde ile kaplı olacak ve dökülen asidin masalar altına akmaması için masaların kenarları yukarıya kalkık yapılacaktır.

Masalarda, çalışmalarda çıkacak zehirleyici gazları doğrudan doğruya çıktıkları noktaya toplayıp kapalı kanallarla işyeri dışına geçecek tertibat bulacaktır. Aspirasyon asit teknelerinin üst kenarları boyunca kuvvetli olacak ve gazlar, yukarıdan aşağı doğru çift cidarlı tertibatla emilecektir.

Madde 189 - Hidroflüorikasit ancak gutaperka, kurşun veya uygun plastik ve benzeri malzemedir yapılmış kaplarda saklanacak ve taşınacaktır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Katı Karbondioksit (kurubuz) ile çalışmalarda alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 190 - Kurubuz ile yapılacak işler için kullanılacak gereçlerin sapları, ağaçtan yapılmış olacaktır.

Madde 191 - Kurubuz veya kurubuz ile temas halindeki madensel cisimler üzerinde gereçsiz olarak çalışan işçilere, uygun koruyucu eldivenler verilecektir.

Madde 192 - Kurubuz, içerisinde meydana gelecek basınca dayanıklı şişeler veya kapalı kaplar içine konacaktır.

Madde 193 - Gerekli güvenlik tedbirleri alınmış bulunmadıkça, kurubuz depoları içerisine hiç kimse girmeyecektir. Deponun içinde işçi bulunduğunun anlaşılması için depolarda içeriden kumanda edilen zil veya kırmızı ışık ve elektrik çarjını kesilmesi halinde kullanılmak üzere uygun bulacaktır diğer haberleşme tertibatı yapılmış ve kullanılma şekilleri belirtilmiş olacaktır.

BEŞİNCİ KISIM

Zehirleyici, Tahrış edici ve Zararlı Maddelerle çalışmalarda alınacak Güvenlik Tedbirleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Kurşun ve Kurşun Alaşımaları veya Kurşun Bileşikleriyle çalışmalarda alınacak Güvenlik Tedbirleri.

Madde 194 - Kurşun ve alaşımlarının veya bileşiklerinin hazırlandığı, iş-

yerlerinde, tane, parça, levha ve şerit halindeki kurşun, (külçe ha-

riç) tozumasına karşı uygun kapaklı kaplarda veya daima nemli bir durumda bulundurulacak, bunlar işyerleri içinde açıkta bırakılmıyacaktır.

Erimiş haldeki kurşundan çıkan cüruflar ve benzerleri hermetik kapaklı kaplarda toplanacak ve bu kaplar işyeri dışında bulundurulacaktır.

Madde 195 - Üstübeç, Hollanda veya Bölme metoduyla üretildiği hallerde aşağıdaki tedbirler alınacaktır:

a) Üzerine asit potaları dizilen yataklarda, meşe kabuğu veya tehlikeli veya zararlı gaz çıkarmayan diğer organik maddeler kullanılacaktır.

Yataklarda hayvan gübresi kullanılması yasaktır.

b) Her bölme içerisinde, yeteri kadar su püskürten hortum bulundurulacaktır.

c) Üstübeçin, bölmelerden kaldırılmasında ve kapak tahtaları kaldırıldığı sırada tozuması önlenerek, bunun için her yatak önceden yeteri kadar ıslatılacaktır.

Madde 196 - Üstübeç, Alman veya Oda metodu ile üretildiği hallerde aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

a) Üretim sırasında oksitleme odaları ve içindekiler nemli bulundurulacaktır.

b) Asitli reaksiyon tamamlandıktan ve odalar yeteri kadar soğuduktan sonra duvarlara, iskelelere ve tavanlara yapışmış olan üstübeç, kuvvetli su püskürtülmesiyle yerlerinden koparılıp daha sonra filtreden geçirilmek üzere, su yardımıyla odaların dışındaki depolara gönderilecektir.

Madde 197 - üstübeç Karter veya Wultz metodu ile üretildiği hallerde aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

a) Püskürtme odaları, toz geçimez olacak ve boşaltma işi mekanik olarak yapılacak şekilde düzenlenecektir. Püskürtülen kurşun, asit silindirlerine toz geçimez kapakları bulunan sonsuz vidalı transpörtörler ile ve otomatik olarak taşınacaktır.

b) Bakım ve onarım amacıyla da olsa püskürtme işleri yapılırken, uygun solunum cihazları verilmeden işçiler odalara sokulmıyacaktır.

Madde 198 - Üstübeç hamurunun kurutulmasında kullanılan etüvlerde veya kurutma kanallarında aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

a) Etüvlerin ve kurutma kanallarının içi pürüzsüz ve su geçirmez malzemeden yapılacak ve bunların tabanlarında girinti ve çıkıntı bulunmayacak, toz emici tertibatla veya su ile kolayca temizlenebilecektir.

b) Kurutma kanallarının, havalandırmaya yeterli bir veya bir kaç açılıp kapanır penceresi bulacaktır.

c) Etüvlerin ve kurutma kanallarının en üstteki kurutma tablası rafı, tabandan itibaren en çok 3 metre yükseklikte olacaktır.

d) Etüvlerin ve kurutma kanallarının kumanda kolları etüvlerin dışarısında ise kurutma kalıplarını boşaltmaya yarayan uygun tertibat bulacaktır.

Madde 199 - Etüvlerin ve kurutma kanallarının sıcaklığı $21\frac{1}{4}C$ ye veya dışarının sıcaklığı ile en çok $5\frac{1}{4} C$ farklı bir madde düşmedikçe, hiç bir nedenle üstübeç hamuru kurutma etüvünün içerisine girilmeyecektir.

Madde 200 - Teknik şartlar uygun olduğu hallerde, kurşun esaslı maddelerin yağla ezilme ve döğülmeleri gibi üretimde kullanılacak üstübeç, hamur halinde bulundurulacaktır.

Madde 201 - Kurşun bileşiklerinin veya kurşun esaslı maddelerin üretiminde kullanılan fırınlar, cihazlar, borular ve diğer cisimler ihtiyaç hasıl oldukça ve her halde en geç 15 günde bir defa temizlenecektir.

İKİNCİ BÖLÜM

Fosfor ve Bileşikleri ile çalışmalarda alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 202 - Kibrit yapımında beyaz fosforun kullanılması yasaktır.

Beyaz fosfor yerine, kırmızı (amorfor) fosfor, veya fosforseski-sülfür yahut diğer uygun maddelerin kullanılması mümkün olan hallerde beyaz fosfor kullanılmayacağı gibi, havai fişek ve maytap imalinde de beyaz fosfor kullanılmaz.

Madde 203 - Beyaz fosfor, su sızdırmaz uygun kapaklı kaplarda ve bu kaplar tamamen suya batmış bir halde saklanacak ve gerektiğinde bu şartlarla taşınacaktır. Beyaz fosfor ihtiva eden kabın konulduğu suyun donmasına karşı gerekli tedbirler alınacaktır.

Madde 204 - Fosforla ilgili yangın çıktığı hallerde; fosforoksitlerin dumanlarına karşı kişisel korunma araçları olmayan bütün işçiler, yangın yerinden hemen uzaklaştırılacak ve yangın tamamiyle sönmüş, erimiş fosfor, sertleşinceye kadar yerler bol soğuk su ile sulanacak ve sertleşen fosfor kum veya toprakla örtülecek ve gereği gibi temizleninceye kadar ıslak tutulacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Zehirleyici, tahriş edici ve zararlı katı veya sıvı haldeki maddelerle çalışmalarda alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 205 - Kalsiyum siyanamid (azotlu kireç) ile çalışan işçilerin vücutla-

rının açık kısımlarına süreceklere uygun koruyucu maddeler, kullanacakları sabun, ciltlerine yapışık tozları temizleyecek vazelin ve benzeri maddeler işyerlerinde hazır bulundurulacaktır.

Madde 206 - Klorat ve perkloratların, derişik asitlerle veya fosfor antisülfür, kükürt, ağaçkömürü, nişasta, şeker ve benzeri yanıcı maddelerle temasa gelmesini önleyici tedbirler alınacaktır.

Madde 207 - Patlayıcı tabiatta olan klorat ve perkloratların kristalleştirilmesi, öğütülmesi ve ambalajı, yalnız bu işler için ayrılmış yerlerde, özel tedbirler alınmak suretiyle yapılacaktır.

Madde 208 - Klorat ve perkloratların kristalleşmesi ve doldurulması için ağaç kaplar kullanılmayacak ve kloratlarla çalışanlar, alevlerden yeteri kadar uzakta bulundurulacaktır.

Madde 209 - Kloratlarla çalışan işçilere, yünden ve parlamaz malzemeden yapılmış elbiselerle, tabanında demirli kısmı bulunmayan kunduralar veya çizmeler verilecektir. Bu araçlar hiç bir nedenle işyeri dışına çıkarılmayacak, kullandıktan sonra yıkanıp iyice kurutulacak, kullanılmaz hale gelenleri uygun şekilde yok edilecektir.

Madde 210 - Kromikasit veya kromatlar ile çalışan işçilere uygun özellikte eldiven giydirilecek ve bu işçilerin çalıştığı yerlerde, ellerini yıkamaları ve yapışmış olan krom bileşiklerini temizlemeleri için akar su bulundurulacak ve yeterli havalandırma sağlanacaktır.

Madde 211 - Kalsiyum, potasyum, sodyum ve diğer toprak alkali ve alkali metaller hava ve su geçirmez kaplar içinde, böyle kaplar bulunmadığı takdirde, gaz yağı veya serbest halde oksijen ve su ihtiva etmeyen benzeri bir sıvı içinde saklanacaktır.

Madde 212 - Civafülminat imalinde çalıştırılan işçilerin, yemeklerden ve işyerini terk etmeden önce ellerini ve kollarını, % 10 luk sodyumhiposülfitle yıkamaları sağlanacaktır.

Madde 213 - İçinde sıcak sıvı bulunan bir cihazın veya borunun kopması,

delinmesi gibi hallerde, koruyucu solunum cihazları bulunmayan bütün işçiler işyerinden çabuklukla uzaklaştırılacaktır.

Madde 214 - İçinde civa bulunan kaplar, serin yerlerde saklanacak ve işyerlerinde kapakları kapalı olarak bulundurulacaktır.

Madde 215 - İşyeri tabanına civa döküldüğü hallerde derhal uygun şekilde toplanacak ve yer bol su ile temizlenecektir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Zehirleyici, tahriş edici ve zararlı sıvı veya gaz haldeki maddeler ile çalışmalarda alınacak genel Güvenlik Tedbirleri

Madde 216 - Zehirleyici, tahriş edici ve zararlı sıvıların damıtıldığı binalarda, diğer işyerlerinin herhangi bir sebeple damıtma sırasında meydana gelen gaz ve dumanlardan korunması için gerekli tertibat yapılacak ve tedbirler alınacaktır.

Madde 217 - Zehirleyici, tahriş edici ve zararlı sıvılar veya gazlar ile çalışılan yerlerde, işlemler kapalı sistemle yapılacak veya bu yerlerin etrafı uygun şekilde kapatılacaktır.

Madde 218 - Zehirleyici, tahriş edici ve zararlı sıvılar bunlara dayalı özel borularla taşınacak ve uygun kaplı kaplar içerisinde depolanacaktır.

Madde 219 - Zehirleyici tahriş edici ve zararlı gazlar, özel borular içerisinde nakledilecektir. Bu gazların muhafazası ve depolanmasında teknik usul ve esaslara uyulacaktır.

Madde 220 - Basınçla sevk edilen zehirleyici, tahriş edici ve zararlı sıvı veya gazları taşımaya yarayan borulardan kaçan sıvı veya gaz zararsız hale getirilmeden dışarı atılmıyacak, özellikle bu sıvılar genel kanalizasyona, akar sulara, göllere ve denizlere akıtılmıyacaktır.

Madde 221 - Zehirleyici, tahriş edici ve zararlı dumanların, sislerin veya buharların çıkması hallerine karşı işçilerin kolayca erişebilecekleri yerlerde yeter miktarda uygun koruyucu solunum araçları bulundurulacaktır.

Madde 222 - Zehirleyici, tahriş edici ve zararlı sıvı ile bulaşmış iş elbiseleri hemen çıkarılacak, cilt iyice yıkandıktan sonra işçiye temiz iş elbiseleri giydirilecektir.

Madde 223 - Zehirleyici, tahriş edici ve zararlı sıvıların içine ellerini sokmaları zorunlu olduğu hallerde işçilere, uygun koruyucu eldivenler veya koruyucu merhemler verilecektir.

Madde 224 - Zehirleyici, tahriş edici ve zararlı sıvıların veya gazların konulduğu tanklar, bidonlar, fiçılar, damacınalar ve benzeri kaplar, özelliklerine uygun olarak muhafaza edilecektir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Maden kömürü katranından elde edilen aromatik hidrokarbonlar (Benzen, Naftalin, Antrasen) ve Türevleri (Toluen, Ksilen, Fenol, Krezol) ve benzerleri ile çalışmalarda alınacak özel Güvenlik Tedbirleri

Madde 225 - Her hangi bir usulle benzen ve aromatik hidrokarbonların nitro ve amino türevlerinin üretildiği, sürekli olarak kullanıldığı ve işlendiği binalar bodrumsuz ve tek katlı olacaktır.

Madde 226 - İşyerinde tabana dökülen sıvı haldeki aromatik hidrokarbonlar ve türevleri üzerine odun talaşı serpilecek, nemlenen talaşlar toplandıktan sonra, bekletilmiyerek bina dışına çıkarılacak ve uygun şekilde yakılarak yok edilecektir.

Madde 227 - Aromatik hidrokarbonların ve türevlerinin elde edilmesi için yapılan maden kömürü katranının fraksiyonlu damıtılmasında çalıştırılan işçilerin bu maddelerle bulaşan elbiseleri, derhal değiştirilecek ve kirli elbiseler derhal uygun şekilde temizlenecektir.

Madde 228 - Maden kömürü katranının fraksiyonlu damıtılmasında kullanılan damıtma kazan ve kornüleri mekanik olarak doldurulacaktır.

Damıtma bittikten sonra kazanlarda ve kornülerde kalan sıvı maddeler henüz sıcakken pompa ve boru yardımıyla soğutulacakları havuzlara alınacaktır.

Madde 229 - Dinitrotoluen, trinitrotoluen (trotil) dinitrofenol ve trinitrofenol veya aromatik amino bileşiklerinin üretiminde veya işlenmesinde çalıştırılan işçilere lastik eldiven ve diğer uygun koruyucu araçlar verilecektir.

İşçiler yemeklere başlamadan ve işyerinden ayrılmadan önce eldivenlerini, ellerini, kollarını % 10 luk sodyumsülfitle yıkayacaklardır. Bu işlerde çalışanlar alkollü içki kullanmayacaklardır.

Madde 230 - Fenoller ile çalışan yerlerde akarsu şebekesi ve derhal kullanılabilecek bol miktarda su bulundurulacaktır.

Madde 231 - Damıtma sıcaklığı 100¼C altında bulunan benzol ve bütün aromatik hidrokarbon karışımları ile petrol esanslarının veya damıtma sıcaklığı 200¼C den önce başlayan karışımın toplam hacmine oranla % 5 ten fazla miktarda damıtma sıcaklığı 100¼C altında bulunan aromatik hidrokarbonları ihtiva eden karışımların çözücü olarak kullanılmaları yasaktır. Ancak sıkma ve kurutma işlemlerini de kapsayacak şekilde bütün işlemlerin devamı süresince aromatik hidrokarbonları ihtiva eden çözücü ve gözeltileler, kapalı sistemlerde kullanılabilir.

Madde 232 - Genellikle çözücü olarak kullanılan ve parlama tehlikesi bulunan aromatik hidrokarbonlar ve türevleri yerine uygun özellikte diğer maddeler ikame edilecektir.

ALTINCI BÖLÜM

Zehirleyici, tahriş edici ve zararlı sıvı veya gaz haldeki bir kısım maddelerle çalışmalarda alınacak özel Güvenlik Tedbirleri

Madde 233 - Amonyakın üretilmesi, işlenmesi ve depolanması ile ilgili tesisatın, herhangi bir sebeple zararlı derecede amonyak çıkardığı hallerde, aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

a) Elle idare edilen veya havaya yayılan amonyakın etkisi ile otomatik olarak işleyen su püskürtme (sprinkler) tesisatı yapılacaktır.

b) Amonyakla doymuş bir hava içerisinde kurutma veya onarım yapan işçileri gerektiğinde ıslatmak için bol su fışkırtan ve kolayca erişilebilen bir boru şebekesi yapılacaktır.

c) İşçiler, gerektiğinde bir gözü kapalı diğeri yarı açık vaziyette ve nefes almaksızın 20 saniyelik bir zaman zarfında koşmaya alıştırılacak ve işçilerin bu alışkanlıklarının devamı, her zaman kontrol altında tutulacaktır.

d) İşyerinde, bakırsülfat katılmış veya katılmamış yeteri kadar aktif kömürlü uygun amonyak maskesi bulundurulacaktır.

Madde 234 - Bir işyerinde zararlı ve tehlikeli miktarda karbon oksitleri yayılması mümkün olan hallerde aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

a) İşyeri,gazın işçiler için tehlikeli olmadan dışarı çıkmasını sağlayacak şekilde tesis edilmiş bulunacak veya çıkan gaz yakılacak veya uygun bir çekme tertibatıyla dışarı atılacaktır.

b) Karbonmonoksitli ortamda çalışmak zorunda olanlara,temiz hava maskesi verilecek ve bu maskeye uygun bir boru ile dışarıdan temiz hava sağlanacaktır.

Madde 235 - Çözücü olarak karbonsülfür yerine daha az zararlı çözücüler kullanılması esastır.Karbonsülfür kullanılması zorunlu olan hallerde işyerlerinde uygun havalandırma tesisatı yapılacaktır.

Madde 236 - Elektrolitik usulle klor üretiminde kömür,civa elektrotlar ile teknolojik gelişmelere uygun benzeri başka maddelerden yapılmış elektrotlar kullanılacaktır.

Madde 237 - Ani olarak klor gazı çıkışı halinde,klorun etkisini gidermek için,klor üretilen,kullanılan veya bu madde ile diğer işler yapılan yerlerde, yeter miktarda amonyumhidroksit çözeltisi hazır bulundurulacaktır.

Madde 238 - Bir işyerinde klor kokusu hissedilir edilmez derhal alam verilecek,işyeri mümkün olan hızla boşaltılacak,ancak işyerinde gazın bulunuşu nedenini aramak ve gerekli onarımları yapmak üzere,solunum yollarını koruyucu maskeler (tercihan sudlukireç ve kiselguhr ilave edilmiş aktif kömürlü) veya gerektiğinde uygun solunum cihazları kullanan işçiler kalacaktır.

Klorun etkilediği işçiler,temiz havaya çıkarılacak,istirahat ettirilecek,tahriş edilmiş organlar,seyreltik sodyumbikarbonat çözeltisi ile yıkanacaktır. Hastaya suni teneffüs yaptırılmayacak ve basınçlı oksijen verilmeyecektir.

Madde 239 - Siyan gazı,siyanürler ve türevleri ile çalışanların sağlık durumları devamlı kontrol altında bulundurulacaktır.

Madde 240 - Siyanür bileşikleri,üzerinde açıkça görünür şekilde "ZEHİR" kelimesi yazılı bulunan kaplarda saklanacaktır.Siyanür bileşikleri,asitlerden uzak bulundurulacaktır.Siyanür bileşiklerinin etkilediği hastaya temiz havada suni teneffüs yaptırılacak,oksijen verilecek,siyanür bileşiği yutmuşsa litresinde 5 yumurta akı bulunan su içirilerek kusturulacaktır.

Siyan gazı ve siyanür bileşikleriyle temas zorunluluğu bulunan hallerde işçilere gümüşoksit ilave edilmiş aktifkömürlü uygun maske,eldiven,elbise ve benzeri kişisel koruyucu araçlar verilecektir.

Madde 241 - Dimetilsülfat üretiminde,işlenmesinde ve depolanmasında,aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

a) Vücut veya elbiseler üzerine bulaşan dimetilsülfatın etkisini gidermek için işyerlerinde derişik amonyak çözeltisi bulundurulacaktır.

- b) Dimetilsülfat buharına karşı işçiler tarafından kullanılmak üzere sodyumbikarbonat çözeltisi, işyerinde bulundurulacaktır.
- c) Dimetilsülfat teneffüs ettiğinden şüphe edilen işçilere tıbbi tavsiyelerde bulunulmakla beraber gerekli tedavileri yapılacaktır.

Madde 242 - Metilbrom ürün üretiminde, işlenmesinde ve depolanmasında aşağıdaki tedbirler alınacaktır.

- a) Bu maddenin kullanılmasını gerektiren üretim ile ilgili işlemler tamamıyla kapalı sistemlerde yapılacaktır.
- b) Metilbromürün açık havada kaptan kaba boşaltılması, mekanik olarak alttan çekmeli bir emme tertibatı üzerinde yapılacak ve bu madde sıfırın altında 10 C¹/₄ veya daha aşağı derecelerde saklanacaktır.
- c) Kapalı işyerlerinde metilbromürlü yangın söndürme aletleri kullanılmayacaktır.
- d) Yangın söndürme cihazlarının doldurulmasında kullanılan metilbromürün içine, kokulu ve kaynama derecesi metilbromürünküne yakın bir madde katılmaktadır.

Madde 243 - Metilbromür ile haşarat mücadelesi yapılan yerlerde mücadele görevlilerinden başka işçi bulundurulmayacaktır. Buralarda havanın tehlikesiz hale geldiği saptanınca kadar işçinin gimesine izin verilmeyecektir. Gerektiğinde aktif kömürlü uygun maskeler kullanılacaktır.

Madde 244 - Formikasit, lak ve vernikler için çözücü olarak kullanılmayacaktır.

Madde 245 - Fosgen gazının bulunması muhtemel olan işyerlerinde işçiler sık sık borakslı bir çözelti ile ağızlarını çalkılayacaklardır.

Madde 246 - Kurşuntetraetilin üretiminde veya bu madde ile yapılan işlerde işçiler sıvı ile temasa gelmekten sakınacaklardır. Sıvı ile temas ettikleri hallerde, ciltlerini derhal önce gazyağı ile sonra sabun ve sıcak su ile yıkayacaklardır. Sıvının dökülüp yayıldığı hallerde bu yerler, önce bol gazyağı ile sonra su ile yıkanacak veya ince bir tabaka kireçkaymağı sürülerek ve su yardımı ile temizlenecektir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Hayvansal ve bitkisel maddelerle çalışmalarda alınacak Güvenlik Tedbirleri

Madde 247 - Hayvansal ve bitkisel yağlar üretilen veya sabun imalinde kullanılan, hayvan kemiklerinin karbonlaştırılması, öğütülmesi gibi işler yapılan yahut tutkal üretilen işyerleri, ateşe dayanıklı malzemedan yapılmış olacak, döşemelerinde uygun eğimler bulunacak ve açıkta hiç bir ağaç kısmı olmayacaktır.

Madde 248 - Menşei hayvansal veya bitkisel olan kimyasal maddelerin hazırlandığı yerler, uygun bir dezenfektan gözetli ile sık sık temizlenecek ve ayrıca bol su ile yıkanaacaktır.

Madde 249 - İşyerlerinde kullanılacak kemikler, önce kimyasal maddeler yardımıyla veya 100 ¼C lik su içinde, en az 30 dakika kaynatılacak veya diğer usullerle dezenfekte edilecektir.

Madde 250 - Hayvansal veya bitkisel menşeli maddelerin üretildiği işyerlerinde gürümüş veya fena kokan maddeler açıkta bulundurulmayacaktır. Teknik bir zorunluluk halinde bunlar çevreyi rahatsız etmeyecek şekilde muhafaza edilecektir.

Madde 251 - Enfeksiyona sebep olabilen maddelerle çalışılan yerlerde, bu maddeler işlenmeden evvel ve çalışmaların bitiminde, çalışma yerleri temizlendikten sonra uygun şekilde dezenfekte edilecektir.

ALTINCI KISIM Son Hükümler

Madde 252 - 6269 sayılı Kimyagerlik ve Kimya Mühendisliği Hakkında Kanunun 6 ncı maddesinin uygulanmasına ilişkin Yönetmelikte kimyager veya kimya mühendisinin buldurulacağı belirtilen işyerlerinden gayri işyerleri fenni ehliyeti haiz kişilerin teknik gözetimi ve sorumluluğu altında buldurulacaktır.

Madde 253 - Bu Tüzük hükümlerine tabi olan işyerlerinin esas giriş kapılarının dış tarafına, kolayca görülebilecek yere; bu yerin büyüklüğü ile orantılı olarak şekli, rengi ve boyut oranı bu Tüzüğe ekli 1 numaralı özel işaret örneğine uygun bir madeni plaka konulacaktır.

Madde 254 - Bu Tüzükte öngörülen sağlık ve güvenlik tedbirleri esasa ilişkin ve 1475 sayılı İş Kanununun 75 inci maddesinin A bendinde sözü edilen birinci derecede tedbirlerdir.

Geçici Madde 1 - Bu Tüzüğün yürürlüğe girmesinden önce kuma izni ve işletme belgesi almak suretiyle açılmış bulunan işyerlerini, işverenler en çok 12 ay içerisinde bu Tüzük hükümlerine intibak ettirecekler ve derhal kontrolla görevli mercie yazı ile başvurarak işyerinin kontrolünü isteyeceklerdir.

Madde 255 - 1475 sayılı İş Kanununun 74 üncü maddesine dayanılarak Çalışma ve Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlıklarınca düzenlenen ve Danıştayca incelenmiş olan bu Tüzük hükümleri, Resmi Gazete ile yayımı gününde yürürlüğe girer.

Madde 256 - Bu Tüzük hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

ÇEŞİTLİ KİMYASAL MADDELERİN İŞYERİ HAVASINDA BULUNMASINA
MÜSAADE EDİLEN AZAMI MİKTARLARINI GÖSTERİR
ÇİZELGELER

Çizelge I.

Kimyasal Maddenin Adı	Müsaade Edilen Azami Miktar		Özel İşaretler
	ppm .	(sm3./M3)	
1. Akrlasitetilesteri . (Etil akrilat)	25	100	D.
2. Akrlasitmetilesteri (Metil akrilat)	10	35	D.
3. Akrlinitril (Akrlenitril)	20	45	D.
4. Akrolein	0,1	0,25	
5. Allil alkol (2-Propen -1-01)	2	5	D.
6. Allilglisidileter (AGE)	10	45	T.
7. Allil klorür	1	3	
8. Allilpropildisülfür	2	12	
9. Iso-Amilalkol	100	360	
10. Amilasetat	100	525	N.
11. Amonyak	50	35	T.
12. Anilin	5	19	D.
13. Antimon hidrür (Stibin)		0,1	0,5
14. Arsenik hidrür (Arsin)		0,05	0,2
15. Asetaldehit	200	360	
16. Asetasidi (Asetik asit)	10	25	
17. Asetasidiamilesteri	100	525	n.
18. Asetasidi anhidriti (Asetik anhidrit)	5	20	
19. Asetasidi bütilesteri (n-Butil asetat)	150	710	n.
20. Aset asidi etilesteri (Etil asetat)	400	1400	
21. Aset asidi heksilesteri (Metilamil asetat)	50	300	s.
22. Aset asidi metil ester i (metil asetat)	200	610	
23. Aset asidi propil ester i (n-propil asetat)	200	840	n.
24. Asetilen tetrabromür	1	14	
25. Eseton	1000	2400	
26. Asetonitril	40	70	
27. Azot dioksit	5	9	T.
28. Benzen (Benzol)	20	64	T.ve D
29. Benzilklorür	1	5	
30. Benzin	500	2000	
31. Bor hidrür	0,05	0,3	
32. Bor trifluorür	1	3	T.
33. Brom	0,1	0,7	
34. Bromürasit (Hidrobromik asit)		5	17
35. Butadien	1000	2200	
36. 1-Butanol	100	300	
37. 2-Butanol	150	450	

Kimyasal Maddenin Adı	Müsaade Edilen Azami Miktar		Özel mg./M3	İşaretler
	ppm.	(sm 3./M3)		
38. ter-Butanol (Trimetilkarbind)	1200		300	
39. 2-Bütanon	200		590	
40. Bütil alkol	100		300	
41. n-Butilamin (1-Aminobutan)	5		15	T.ve D.
42. n-Butilasetat	150		710	
43. Butilglükol (2-Butoksietapol)	50		240	
44. n-Butilglisidiler (BGE)	50		270	
45. Bütil merkaptan	10		35	
46. p-t-Bütiltoluen	10		60	
47. Cıva		0,1	D.	
48. Cıva (organik bileşikleri)			0,01	D.
48. Dekaboram	0,05		0,3	D.
49. Diaseton alkol (4-metil,2-pentanon)	50		240	
50. Diboran	0,1		0,1	
51. 1,2-Dibrometon	25		190	T.ve D.
52. Dietilamin	25		75	
53. Dietiler	400		1200	
54. Difluordibrommetan	100		860	
55. Diğlisidil eter (DGE)	0,5		2,8	T.
56. Diizobütil keton	50		290	
57. o-Diklorbenzen	50		300	T.
58. p-Diklorbenzen	75		450	
59. Diklorodifluometan (Fluorokarbon)	1000		4950	
60. 1,1-Dikloreten	100		400	
61. 1,2-Dikloreten	50		200	
62. 1,2-Dikloretilen	200		790	
63. Dikloretiler	15		90	T.ve D.
64. Diklometan	500		1740	
65. Diklomonofluometan	1000		4200	
66. 1,1-Diklor-1-nitroetan	10		60	T.
67. 1,2-Diklorpropan	75		350	
68. Diklortetrafluoretan	1000		7000	
69. Dimetilanilin	5		25	D.
70. Dimetilformaid	10		30	D.
71. 1,1-Dimetilhidrazin	0,5		1	D.
72. Dimetilsülfat	1		5	D.
73. Dioksan	100		360	D.
74. Dipropilen glükol monometil eter	100		600	D.
75. Epiklorhidrin	5		19	D.
76. Etil akrilat	25		100	D.
77. Etil alkol (Etanol)	1000		1900	
78. Etilamin	10		18	
79. Etilasetat	400		1400	

80. Etilbenzen (Feniletan) 100 435

Kimyasal Maddenin Adı	Müsaade Edilen Azami Miktar		Özel mg./M3	İşaretler
	ppm.	(sm3./M3)		
81. Etil bromür	200		890	
82. Etildiamin (1,2-Diaminoetan)		10	25	
83. Etilen glikol dinitrat	0,2		1	D.ve D.
84. Etilen glikol monobutileter	50		240	
85. Etilen glikol monoetileter	200		740	
86. Etilen glikol monoetil eter asetat	100		540	
87. Etilen glikol monometil eter	25		80	
88. Etilen glikol monometil eter asetat	25		120	D.
89. Etilenamın	0,5		1	D.
90. Etilen klorhidrin	5		16	D.
91. Etilen oksit	50		90	
92. Di Etil eter	400		1200	
93. Etil fomiat	100		300	s.
94. Etil glikol	200		740	
95. Etil klorür	1000		2600	
96. Etil merkaptan	10		25	
97. Etil silikat (Tetraetil ortosilikat)	100		850	
98. Fenil gilisidil eter (PGE)	10		60	
99. Fenilhidrazin	5		22	D.
100. Fenol (Fenikasit)	5		19	D.
101. Fluor	0,1		0,2	
102. Triklorfluorometan (Fluorokarbon 11)		1000		5600
103. Fluorürasit (Hidrofluorik asit)		3		2
104. Fomaldehid	5		6	T.
105. Fommik asit dıctil esteri (Etil Fomiat)	100			300
106. Fomik asit dimetil esteri (Metil Fomiat)	100			250
107. Fosfin	0,3		0,4	
108. Fosfor oksiklorür (Fosforil Klorur)		0,5		3
109. Fosfor triklorür	0,5		3	
110. Fosgen	0,1		0,4	
111. Furfuril alkol	50		200	
112. Furfural	5		20	D.
113. Glisidol	50		150	
114. n-Heksan	500		1800	
115. 2. Heksanon	100		410	
116. Sek-Heksil asetat	50		300	
117. n-Heptan	500		2000	
118. Hidrazin	1		1,3	D.

119. Hidrojen peroksit (% 90)	1	1,4
120. İvod	0,1	1
121. İzoforon	25	149
122. Karbon dioksit	5000	9000
123. Karbon monooksit	500	55

Kimyasal Maddenin Adı	Müsaade Edilen Azami Miktar		İşaretler
	ppm. (sm ³ ./M ³)	Özel mg./M ³	
124. Karbon sülfür	20	60	D.
125. Karbon tetraklorür	10	65	D.
126. Keton	0,5	0,9	
127. Kinon	0,1	0,4	
128. Klor	1	3	
129. Klorasetaldehit	1	3	T.
130. Klorbenzen (Menoklorbenzen)	75	350	
131. Klorbrommetan (Metilen Klorobromür)	200	1050	
132. Klordioksit	0,1	0,3	
133. 2-Klor-1-etanol	5	16	D.
134. 1-Klor-1-nitropropan	20	100	
135. Kloroform	50	240	T.
136. Kloropren	25	90	D.
137. Klorpikrin	0,1	0,7	
138. Klortrifluorür	0,1	0,4	P.
139. Klorürasit (Hidroklorik asit)	5	7	
140. Krezol (Bütün izomerleri)	5	22	D.
141. Ksilidin (Bütün izomerleri)	5	25	D.
142. Ksilen (Ksilol) (Bütün izomerleri)	100	435	
143. Kükürt dioksit	5	13	
144. Kükürt heksafluorür	1000	6000	
145. Kükürtlü hidrojen (Hidrojen sülfür)	10	15	
146. Kükürt klorür	1	6	
147. Kükürt pentafluorür	0,025	0,025	
148. Mesitil oksit	25	100	
149. Metanol (Metilalkol)	200	260	
150. Metil akrilat	10	35	D.
151. Metilal	1000	3100	
152. Metil asetat	200	610	
153. Metilasetilen	1000	1650	
154. Metil bromür (bromometan)	20	80	T.
155. Metil butil keton	100	410	
156. Metilen klorür	500	1740	
157. Metil etil keton (MEK)	200	590	
158. Metil formiat	100	250	

159. Metil glikol (Propilen glikol)	25	80	
160. Metilizobütilkarbinol	25	100	D.
161. Metilizobütil eton	100	410	
162. Metilkloroform (1,1,1,Trikloreten)	350	1900	
163. Metil klorür	100	210	T.
164. Metil merkaptan	10	20	T.
165. 2-Metil-2-pentenon-4	25	100	
166. Metil propil keton	200	700	
167. Metilsikloheksan	500	2000	
168. Metilsikloheksanal (O,m ve p şekli)	100	470	
169. O Metilsikloheksamon	100	460	D.

Kimyasal Maddenin Adı	Müsaade Edilen Azami Miktar		İşaretler
	ppm.	Özel	
	(sm3./M3)	mg./M3	
170. a-Metilstrol (Metilstiren)	100	480	T.
171. Monometilanilin	2	9	D.
172. Nafta (Maden kömürü Katranından)	100	400	hk.
173. Nafta (Hampetrolden)	500	2000	hk.
174. Nikel karbonil	0,001	0,007	
175. Nitratasidi Nitrik asit	2	5	
176. p-Nitroanilin	1	6	D.
177. Nitrobenzen	1	5	D.
178. Nitrostan	100	310	
179. Nitroğlikol	0,25	1,6	D.ve d
180. Nitroğliserin	0,2	2	T.D.ve d.
181. Nitrometan	100	250	
182. 1-Nitropropan	25	90	
183. 2-Nitropropan	25	90	
184. Nitrotoluol (Nitrotoluen) o,m,p)	5	30	D.
185. Oktan	400	1900	
186. Ozon	0,1	0,2	
187. Pentakloreten	5	40	
188. Pentan	1000	2950	
189. 2-Pentanon	200	700	
190. Perkloretilen	100	670	
191. Perklometil merkaptan	0,1	0,0	
192. Piridin	5	15	
193. İzo-Propilalkol	200	500	
194. İzo-Propilamin	5	12	
195. Propilenamin	2	5	D.
196. Propilen oksit	100	240	
197. İzo-Propileter	500	2100	
198. İzo-Propil glisidilete (IGE)	50	240	
199. n-Propil nitrat	25	110	
200. Selenli hidrojen	0,05	0,2	

	1000	1800		
201. Sıvılaştırılmış petrol gazları (SPG)				
202. Sikloheksan	300	1050		
203. Sikloheksanol	50	200		
204. Sikloheksanon	50	200		
205. Sikloheksen	300	1050		
206. Hidro siyanik asit	10	11	D.	
207. Stiroil (Stiren monomer)	100	420		T.
208. Terebentin	100	560		
209. 1,1,2,2-Tetrabrometan	1	14		
210. Tetrahidrofuran (THF)	200	590		
211. 1,1,2,2-Tetrakloreten	5	35		
212. Tetrakloretilen (Perkloretilen)	100	670		
213. Tetranitrometan	1	8		
214. O-Toluidin	5	22	D.	
215. Toluen-2-4 diizosiyant	0,02	0,14		T.

Müsaade Edilen
Azami Miktar

Kimyasal Maddenin Adı	ppm. (sm ³ ./M ³)	Özel mg./M ³	İşaretler
216. Toluen (Toluol)	00	750	
217. Trietilamin	25	100	
218. Trifluomonobrommetan	1000	6100	
219. 1,1,2-Triklor-1,2,2-Trifluoretan	1000	7600	
220. 1,1,1-Trikloreten	350	1900	
221. Trikloretilen	100	535	
222. Vinil asetat (Monomer)	10		
223. Vinil klorür (Monomer)	500	1300	
224. Viniltoluol (Viniltolien) (Monomer)	100	480	

*) Çizelge I. gaz halindeki maddeler, Çizelge II. toz halindeki maddeler ve Çizelge III. Silisyumdioksit ve Silikatlar için tanzim edilmiştir.

Çizelge II.

Kimyasal Maddenin Adı	Müsaade Edilen Azami Miktar mg./M ³	Özel İşaretler
1. Alfa naftiltioüre (ANTU)	0,3	
2. Aldrin	0,25	D.
3. Ammat (Amonyum sülfamat)	15	
4. Antimon ve bileşikleri	0,5	
5. Arsenik ve bileşikleri	0,5	
6. Baryumun çözünebilen bileşikleri	0,5	
7. Berilyum	0,002	

8. Cinko klorür	1		
9. Cinko oksit	5		
10. Demir oksit	10		
11. Dieldrin	0,25	D.	
12. Diklordifeniltriklore tan (DDT)	1		D.
13. 2,4-Diklorfenoksiasetik asit (2,4-D)	10		
14. Dinitrobenzen (bütün izomerleri)	1		D.
15. Dinitro-o-krezol (DNOC)	0,2		D.
16. Dinitrotoluen (DNT)	1,5		D.
17. E 605 paration'a bk.	0,1		D.
18. Endrin	0,1		D.
19. EPN	0,5		D.
20. Feniltio fosforikasit-p-nitrofenil,etileter	0,5		D.
21. Ferbam (Ferridimetildi tiokarbamat)	15		
22. Ferrovandın	1		
23. Fluorürler	2,5		
24. Fosfor (beyaz,sarı veya renksiz)	0,1		
25. Fosfor pentaklorür	1		
26. Fosfor pentaoksit	1		
27. Fosfor pentasülfür	1		
28. Heptaklortetrahidroendometilen naftalin	0,5		D.

Kimyasal Maddenin Adı	Müsaade Edilen Azami Miktar mg./M3	Özel İşaretler
29. Hidrokinon	2	
30. İtiryum	1	
31. Kadmiyum ve çözünebilen bileşikleri	0,2	
32. Kadmiyum oksit	0,1	
33. Kalsiyum arsenat	1	
34. Kalsiyum oksit	5	
35. Klordan (Oktaklortetrahidroendometilenidiamin)	0,5	D.
36. Klordifenil (% 42 Klor bulunan)	1	D.
37. Klordifenil (% 54 Klor bulunan)	0,5	D.
38. Klorlu kafur (% 60 Klor bulunan)	0,5	
39. Kromik asit ve tuzları	0,1	
40. Kurşun	0,2	
41. Kurşun arsenat	0,15	
42. Lindeyn (Hekzaklorsikloheksan)	0,5	D.
43. Lityum hidrür	0,025	
44. Mağnezyum oksit	15	
45. Malation	15	D.
46. Manganez	5	T.
47. Molibdenin çözünebilen bileşikleri	5	
48. Molibdenin çözünmeyen bileşikleri	15	
49. Nikotin	0,5	D.
50. Odun tozu	10	
51. Paration	0,1	D.
52. Pentaboran	0,01	

1 den büyük olması halinde tehlikeli kabul edilir.
Kömür tozu için gerekli değerleri saptayan formüller;
Tane büyüklüğü 5 mikrondan az olan tozun konsantrasyonu (mg/m³), aşağıdaki formülle bulunacak A değerine eşit veya daha küçük olmalıdır.

$$A = \frac{\text{-----}}{\% \text{ SiO}_2 + 2}$$

Toplam toz konsantrasyonu (mg/m³) ise aşağıdaki formülle bulunacak B değerine eşit veya daha küçük olmalıdır:

$$B = \frac{\text{-----}}{\% \text{ SiO}_3 + 3}$$

Asbest lifleri sayısı, cm³ de 5 ten çok olmamalıdır. (Zararlı elyaf,uzunluğu 5 mikrondan büyük ve eni boyunun 1/3 ünden küçük olanlardır).

I,II,III SAYILI ÇİZELGELERLE İLGİLİ BİLGİ, TARİF VE AÇIKLAMA

Çeşitli kimyasal maddelerin işyeri havasında bulunmasına müsaade edilen azami miktarlarına (konsantrasyonlarına) kısaca MAK değer denir.

1 - MAK değer'in tarifi: Çeşitli kimyasal maddelerin kapalı işyeri havasında bulunmasına müsaade edilen ve orada günde sekiz saat çalışacak olanların sağlıklarını bozmıyacak olan azami miktarlarına MAK değer denir.

Miktarlar hacim,ağırlık ve parçacık birimleri ile ifade edilir.

Hacim birimi ppm (sm.3/M³), ağırlık birimi mg./3 ve parçacık birimi ise mpp/M³,dir. Şimdi de bunları tarif edelim.

2 - ppm (sm.3/M³) 'in tarifi 25¼C. sıcaklıktaki ve 760 mm. Cıva basıncındaki 10 üzeri 6 sm³ havada bulunan gaz haldeki çeşitli kimyasal maddelerin sm.3 olarak miktarına ppm (sm.3/M³) denir. Örnek: Çizelge 1. bk.

3 - mg./M³ ün tarifi: 1 M.3 havada bulunan gaz, sıvı ve katı haldeki kimyasal maddelerin mg. olarak miktarlarına mg./M³ denir. Örnek: Çizelge 1. ve 11.bk.

4 - mpp/M³ ün tarifi: 1 M³. havada bulunan katı haldeki kimyasal maddelerin 10 üzeri 6 parçacık olarak miktarlarına mpp.M³ denir. Örnek Çizelge 111. bk.

Çizelgelerde kullanılan çeşitli harflerin anlamları aşağıda gösterilmiştir.

D .. Deriden absorblanma tehlikesi olan maddeler bu harfle işaretlenmiştir.

T .. Tavan değerlerinin aşılması mahsurlu olan maddeler bu harfle işaretlenmiştir.

n .. Normal alkollerden meydana gelen esterler bu harfle işaretlenmiştir.

d .. Havadaki miktarı 0,02 ppm. den fazla olan maddelerin baş ağrısına sebep olmamaları için bu gibi ahvalde kişisel korunma malzemesi kullanılmasını gerektiren maddeler bu harfle işaretlenmiştir.

hk .. Asiklik ve siklik hidrokarbonlar bu kısaltılmayla işaretlenmiştir.

PATLAYICI MADDELER İLE İLGİLİ UZAKLIKLAR (*)

Çizelge IV a.

Sütresiz binaların uzaklığı (**)

Patlayıcı Maddenin Miktarı (Kg.)	Meskün binalardan (m)	Kara ve Dem ir yollarından (m)	Birbirlerinden (m)
1	15	8	2
5	30	15	3
10	45	23	5
50	105	53	11
100	150	75	15
500	300	150	30
1000	450	225	45
5000	1050	525	105
10000	1500	750	150

*) Bu çizelgedeki uzaklıklar; Tratil, Klorat, Perklorat ve benzerleri patlayıcı maddeler için uygulanacaktır.

***) İçerisinde, Trotil, Klorat, Perklorat ve benzerleri patlayıcı maddelerin bulunduğu sütünli binalarla ilgili olarak uzaklıklar hesaplanırken, mevcut sütünün özellikleri gözönünde tutularak, Çizelgedeki uzaklıklar %50 oranında azaltılabilir.

PATLAYICI MADDELER İLE İLGİLİ UZAKLIKLAR (*)

Çizelge IV b.

Sütünsiz binalardan uzaklığı (**)

Patlayıcı Maddenin Miktarı (Kg.)	Meskün binalardan (m)	Kara ve Dem ir yollarından (m)	Birbirlerinden (m)
1	10	5	1
5	20	10	2
10	30	15	3
50	70	35	7
100	100	50	10
500	200	100	20
1000	300	150	30

Sütünsiz binalardan uzaklığı (**)

Patlayıcı Maddenin Miktarı (Kg.)	Meskün binalardan (m)	Kara ve Dem ir yollarından (m)	Birbirlerinden (m)
1	10	5	1
5	20	10	2
10	30	15	3
50	70	35	7
100	100	50	10
500	200	100	20
1000	300	150	30

5000	700	350	70
10000	1000	500	100

- *) Bu çizelgedeki uzaklıklar Dinamit, Nitrogliserin, Nitroselüloz ve benzerleri patlayıcı maddeler için uygulanacaktır.
- **) İçerisinde, Dinamit, Nitrogliserin, Nitroselüloz ve benzerleri patlayıcı maddelerin bulunduğu sütünli binalarla ilgili olarak uzaklıklar hesaplanırken, mevcut sütünün özellikleri gözönünde tutularak, çizelgedeki uzaklıklar %50 oranında azaltılabilir.

PATLAYICI MADDELER İLE İLGİLİ UZAKLIKLAR (*)
Çizelge IV c.

Sütünsiz binalardan uzaklığı (**)

Patlayıcı maddenin Miktarı (Kg.)	Meskün binalardan (m)	Kara ve Demir yollarından (m)	Birbirlerinden (m)
1	7	4	1
5	15	8	2
10	20	10	2
50	50	25	5
100	70	35	7
500	150	75	15
1000	200	100	20
5000	500	250	50
10000	700	350	70

- *) Bu çizelgedeki uzaklıklar Potasyumnitrat ihtiva eden Barut (Kara Barut) ve benzerleri patlayıcı maddeler için uygulanacaktır.
- **) İçerisinde Potasyumnitrat ihtiva eden Barut (Kara Barut) ve benzerleri patlayıcı maddelerin bulunduğu sütünli binalarla ilgili olarak uzaklıklar hesaplanırken, mevcut sütünün özellikleri gözönünde tutularak, çizelgedeki uzaklıklar %50 oranında azaltılabilir.

PATLAYICI MADDELER İLE İLGİLİ UZAKLIKLAR (*)
Çizelge IV d.

Sütünsiz binalardan uzaklığı (**)

Patlayıcı maddenin Miktarı (Kg.)	Meskün binalardan (m)	Kara ve Demir yollarından (m)	Birbirlerinden (m)
1	4	2	0
5	8	4	1
10	10	5	1
50	25	13	3
100	35	18	4
500	75	38	8
1000	100	50	10
5000	250	125	25

10000

350

175

35

*) Bu çizelgedeki uzaklıklar Amonyumnitrat, Sıvı Oksijen, Sıvı Hava ve bunları ihtiva eden patlayıcı maddeler ile benzerleri için uygulanacaktır.

***) İçerisinde Amonyumnitrat, Sıvı Oksijen, Sıvı Hava ve bunları ihtiva eden patlayıcı maddeler ile benzerlerinin bulunduğu sütünli binalarla ilgili olarak uzaklıklar hesaplanırken, mevcut sütünün özellikleri gözönünde tutularak çizelgedeki uzaklıklar % 50 oranında azaltılabilir.

PARLAYICI SIVILAR VE SIVILAŞTIRILMIŞ PETROL GAZLARI
İLE İLGİLİ UZAKLIKLAR
Çizelge V.

Kabın meskün yerlerden komşu araziden,
Kara ve Demir yollarından uzaklığı

Kabın Hacmi Metre Küp. (m üzeri 3)	Yeraltı Deposu Metre (m)	Yerüstü Deposu Metre (m)	Kapların birbirlerinden uzaklığı
			Metre (m)
0 - 0,5	0	3	0
0,5- 3	3	3	1
3 - 10	5	7,5	1
10 - 120	10	15	1,5
120 - 250	15	20	1,5
250 - 600	-	22,5	Kap Çapının 1/4'ü.
600 - 1200	-	25	Kap Çapının 1/4'ü.
1200 - 5000	-	30	Kap Çapının 1/4'ü.
5000 - 10000	-	40	Kap Çapının 1/4'ü.

NOT: BU TÜZÜKTEKİ ÖZEL İŞARET İÇİN 24.12.1973 TARİH VE 14752 SAYILI RESMİ GAZETEYE VEYA TÜZÜKLER KÜLLİYATININ 2 NCİ CİLDİNİN 2388 İNCİ SAYFASINA BAKINIZ.

ÿ

